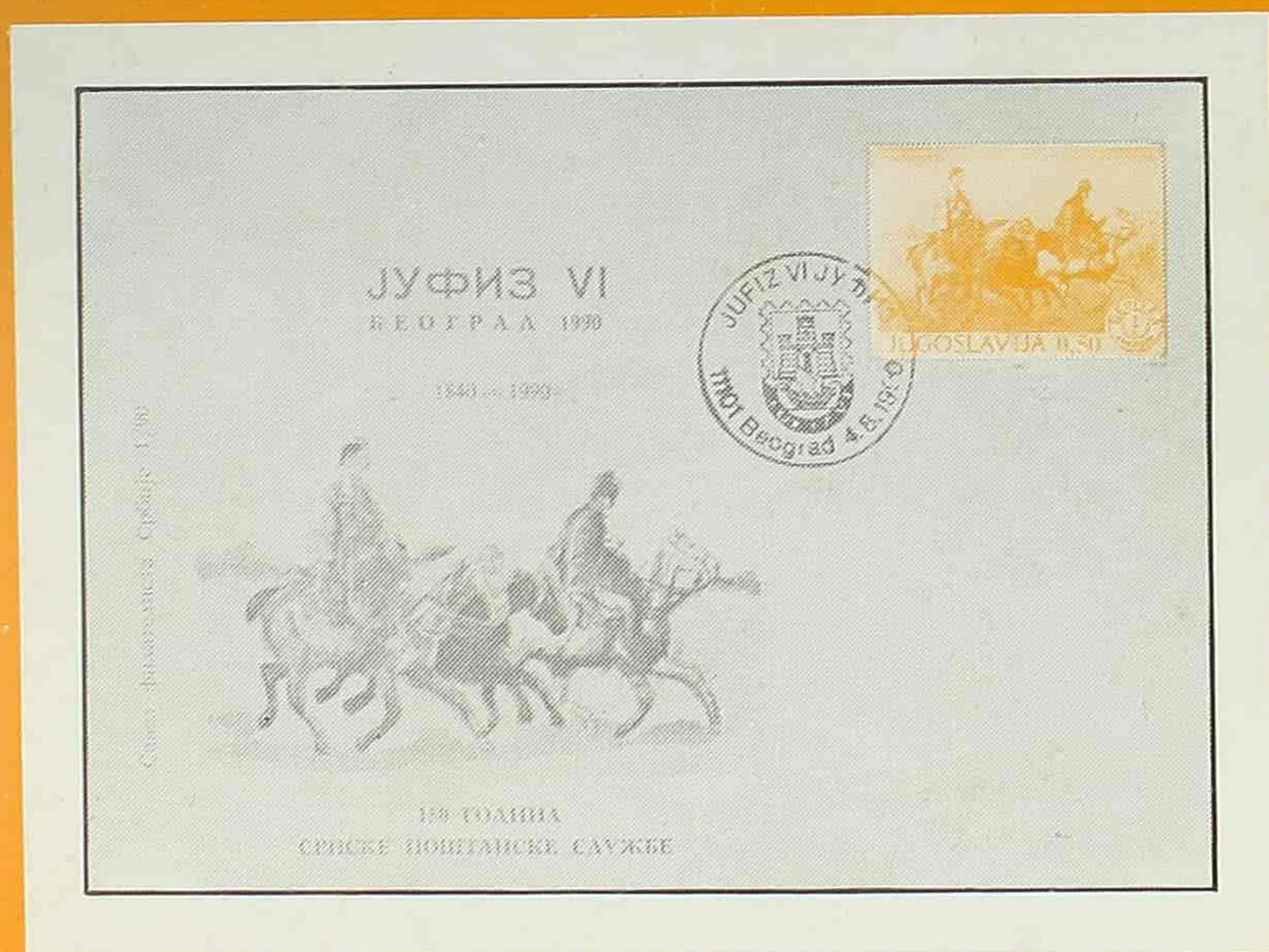

ФИЛАТЕЛИСТА FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

208

BEOGRAD, 1991.

Примерак се може се унмлатити баштом унмлатитицом на жиро рачун број 60811-620-16-315-53-713 код Беобанке – Београд, Савез филателиста Србије, Београд, са назнаком „за часопис”.

Published twice a year by Union of Philatelists of Serbia, address: 11001 Belgrade, POB 702, Yugoslavia * Annual subscription 5 US dollars * Our bank account: 60811-620-16-315-53-713 Beobanka, Belgrade, Yugoslavia.

Издавач: Савез филателиста Србије, Београд, Сремска 6/IV, 11000 Београд * Телефон (011) 638-751.

Издавачки савет: Момчило Јанчић председник, др Јован Величковић, Милош Јованић, Ненад Килибарда, др Војислав Мићовић. Главни и одговорни уредник: в.д. Мирко Најдановић. Редакцијски одбор: др Драгослав Ђукановић, Коста Рајачић, Војин Вишацки, прим. др Бранислав Новаковић, Витомир Милићевић, Владислав Радаш.

Технички уредник овог броја: Мирко Најдановић и Владимир Прикић.

Тираж: 1000 примерака * Штампa КОСМОС - Светог Саве 16-18 Бгд.

Позлаћена медаља на петој југословенској филателистичкој изложби – Београд 1988.

САДРЖАЈ

	страна
– 1840–1990. (Српска пошта)	1–2
– ЈУФИЗ ИВ 1990. (В. Мојсовић)	3
– ФИП Смернице за оцену изложака из историје поште	4–7
– 50 година ваздушне одбране Београда	7
+ Б. Новаковић: Бугарске поште на тлу Југославије у Првом балканском рату	8
В. Прикић: преписка српских грађана, заробљеника и војних лица нарочито о новчаним дознакама 1916–1918. године	
В. Прикић: Француско-српске ескадриле на Солунском фронту и њихова пошта	14–15
В. Вишацки: Мађарске амбулантне поште на анектираној територији Југославије 1941–1945.	16–18
Р. Зоре: Први летови иностраних авио-компанија и манифестације на тлу Југославије	19–29
Вести из друштава	30–31
Мали огласи	32

По мишљењу Републичког секретаријата за културу СР Србије бр. 413/380-73-02 од 16. маја 1973. године ослобођен пореза на промет.

ФИЛАТЕЛИСТА

FILATELISTA

ЧАСОПИС САВЕЗА ФИЛАТЕЛИСТА СРБИЈЕ

АПРИЛ – МАЈ 1990.

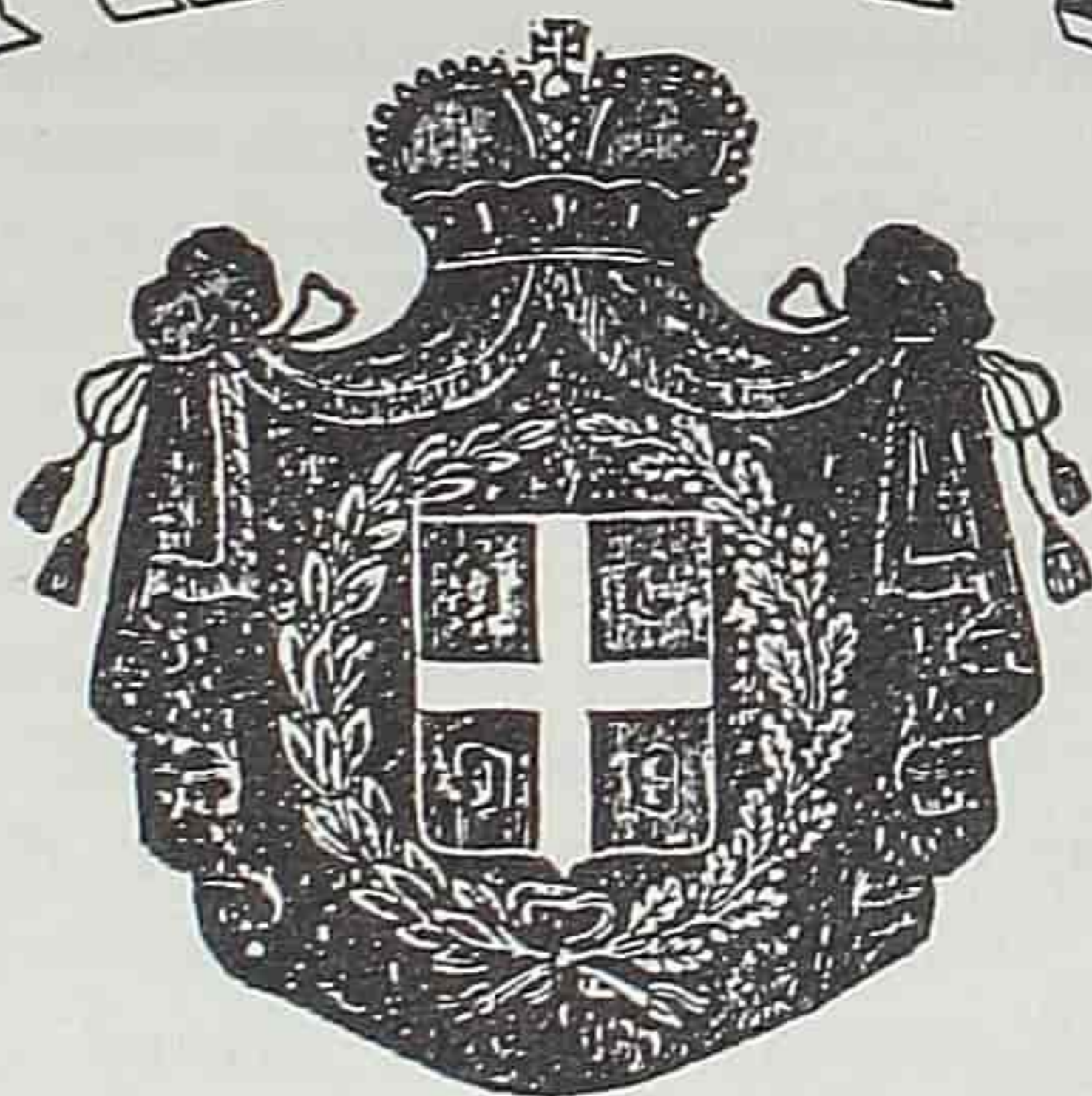
• 208

„Новине србске” од 15. Јуна 1840. године објављена је вест да у Београду постоји пошта, да је сада успостављена и у Крагујевцу и да се примају званична и приватна писма.

НОВИНЕ СРБСКЕ

№

7. ГОДИНА.

24.

1840.

У Суботу 15. Јуниа

С е р б и я .

Крагуевацъ, 4. Јниа. У Новинама нашимъ одъ 1. о. м. № 22. објављено в, да у Бѣограду пошта существуе. Исто тако, читателъима наши Новина сообѣавамо, да в сада и овде у Крагуевцу пошта устроена, и да ни иѣногъ одавде за у внутреность Сербіе полазка опредѣлени су такође Среда и Субота после полдне, на којой ће се — пошти — свака и званична и приватна писма приимати; приватна сирѣчь реченны дана до 11, а званична до 12 саатій после полдне по турски.

АЛЕКСАНДЕРЪ КАРАЂОРЂЕВИЋЪ

КНЯЗЪ СРБСКІЙ,

СА СОГЛАСІЕМЪ СОВѢТА.

ОПРЕДѢЛИЛИСМО И ОПРЕДѢЛЮВМО

УСТРОБИТИ ПОШТАНСКОГЪ ЗАВЕДЕНІЯ.

Ради олакшаня за нужно, скоріе и точніе саобщенія, конимъ се трговина и свака полезна радня подиже и распространява, рѣшилисмо се у Отечестве нашемъ по начину остальы благоустроенны Држава' установити едно Поштанско заведеніе, конимъ ће се сва поглавитіи мѣста, као вароши и варошнице у Србији тако скопчати, да се ствари и лица лако, сигурно и скоро изъ едногъ мѣста у друго пренети могу. На таи коначъ служитѣе:

а) Поште и Поштанске Экспедитуре, конъ ће нужнымъ Персоналомъ снабдѣвене занимати се дѣловодствомъ Поштанскога опредѣленія.

б) Мензулане, конъ ће снабдѣвене нужнымъ служительнима и коньма ко принашаню Поштански предмета' служити.

в) Управителство Поштанско, конъ ће цѣлымъ Поштанскимъ заведеніемъ управити и надъ точнымъ извршиваніемъ дужности бдити и надзирати.

1. Поште и поштанске Экспедитуре поставлю се по обстоятелствама и згодама земальскимъ у свимъ главнымъ мѣстима, као варошима и варошницама, особито где се Карантини наши налазе, и у онымъ конъ спрѣху заграничны Карантина Аустрійски и Вѣнски стов, и скопчаватѣе се посредствомъ главны и союзны линіи.

2. Такове главне Линіи быт' ће четири, и то:

П р в а одъ Београда преко Гроцке, Пожаревца, Крушевице, Милановца, Брзе-Паланке, Неготина, до Радуевца.

Д р у г а одъ Београда преко Гроцке, Колара, Паланке, Баточине, Ягодине, Пупрѣ, Параћина, и Шупељка до Алексинца.

Т р е ћ а одъ Београда преко Гроцке, Колара, Паланке, Баточине, Крагуевца, Бруснице, Чачка, Пожеге и Ужице до Мокре-Горе.

Ч е т в р т а одъ Београда преко Палежа и Шабца до Лознице.

У времену од 4-12 августа 1990 године, одржана је у Београду шеста Југословенска филателистичка изложба под називом ЈУФИЗ VI - 90. Изложба је одржана у просторијама галерије Српске Академије Наука.

Организатори ове изложбе, Савез Филателиста Југославије, ЗЛПТТ и Савез Филателиста Србије, приредили су ову изложбу поводом 150 година од почетка аутохтоног поштанског саобраћаја у Србији.

Један од пресудних разлога да се, поводом ове значајне годишњице у историји поштанског саобраћаја Србије, организује Југословенска филателистичка изложба, били су нови услови Светске филателистичке организације. Наиме, убудуће на светским филателистичким манифестацијама, које се приређују под окриљем ове организације, могу учествовати само они филателисти који на домаћим/националним изложбама постигну одговарајући успех.

Како је од 1945 године у нашој земљи одржано свега 5 оваквих изложби, жеља организатора је била да се кроз изложбу на овом нивоу пружи прилика већем броју југословенских филателиста да испуне овај основни услов Светске филателистичке организације.

Изложба је имала такмичарски карактер (управо из поменутих разлога), па је према Правилнику СФЈ о филателистичким изложбама рангирана у категорију А.

Филателистички материјал, који су доставили филателисти из целе наше земље, био је распоређен у следеће класе-групе:

- 1) Традиционална филателија и поштанска историја
- 2) Поштанске целине
- 3) Тематска филателија
- 4) Максимафилија
- 5) Омладинска класа
- 6) Филателистичка литература

Поред ове такмичарске класе, на изложби је учествовао и филателистички материјал који се налазио у вантакмичарској групи, а састојао се из:

А) Почасна класа

Б) Експонати чланова жирија

Оцењивање експоната-изложака, обавио је жири према правилима Међународне филателистичке организације ФИП.

За ову изложбу је одштампан и посебан Каталог, као и ПАЛМАРЕС, у коме су дати резултати о успеху појединих изложака.

Такођер су за ову изложбу израђене пригодне медаље којима су били награђивани поједини експонати.

Захваљујући Српској Академији Наука, која је за ову изложбу уступила своју Галерију (једна од најлепших у граду) а која заузима централну локацију у граду, изложбу је према слободним проценама посетило 12 до 15 хиљада посетилаца. Обзиром на време одржавања изложбе (август месец), интересовање за ову изложбу је заиста било импозантно, па се може констатовати да је изложба и у том погледу у потпуности успела.

Изложбу су поставили чланови београдских филателистичких друштава у чему посебну захвалност треба изразити члановима Ф.Д. Космос – Земун.

На крају треба рећи да је интерес свих филателиста да се овакве изложбе чешће организују, јер оне поред тога што пружају прилику да се испуне услови ФИП-е, такођер представљају неку врсту школе за све оне, поготово млађе филателистичке сакупљаче, који желе да једног дана своје збирке прикажу на оваквим филателистичким манифестацијама.

Председник
Организационог одбора
ЈУФИЗ VI - 90
Владимир Ј. Мојсовић

Verzija prihvaćena
18. novembra 1987

SMERNICE ZA OCENU IZLOŽAKA IZ ISTORIJE POŠTE

1. Uvod

- 1.1 Ove smernice daju praktična uputstva za primenu GREV (1.1 – 1.4) i SREV prihvaćene na 54. kongresu u Rimu na izložke iz klase „Istorija pošte”.
- 1.2 SREV za izložke iz istorije pošte su uglavnom okviri za opšte principe koji određuju sadržaj i obim izložka i kako on treba da bude razrađen i prikazan. Ove smernice daju opšte naznake za ocenu ovakvih izložaka ali su u isto vreme kao vodič namenjene sakupljaču koji izlaže u klasi „Istorija pošte”.

2. Cilj izložka iz istorije pošte

- 2.1 Izložak iz istorije pošte treba da kroz analizu filatelističkog materijala koji sadrži, prikaže i objasni razvoj ili rad jedne ili više poštanskih službi, da prikaže praktičnu promenu poštanskih pravila i propisa, kao i da dâ studiju i klasifikaciju filatelističkog materijala i da time ilustruje glavnu temu. Ovo se odnosi na izložke od početka organizovane poštanske službe pa sve do današnjih dana.
- 2.2 SREV sadrži spisak mogućih tema i oblasti za izložke iz istorije pošte, što naravno, nije ograničenje dopuštenih sadržaja. Moguće je prikazati razvoj poštanskog saobraćaja između dve ili više oblasti, nacija ili kontinenta ili razvoj poštanske službe u jednoj zemlji, okrugu ili mestu. Isto tako, može se prikazati razvoj neke specijalne poštanske službe u svetskim razmerama, u jednoj zemlji ili grupi zemalja ili u lokalnim razmerama.
- 2.3 Izložci se mogu klasirati hronološki, geografski (na primer, po lokalnim ili nacionalnim distriktima), po vrsti ili načinu transporta ili službe ili na ma koji drugi način po zamisli izlagača.
- 2.4 Izlagači treba da izbegavaju ponavljanje sličnih materijala i velike hronološke praznine i da se odupru iskušenju da obuhvate i vredne komade koji nisu u direktnoj vezi sa prikazanom temom.
- 2.5 Kao opšte pravilo može da važi, da izložak iz istorije pošte treba da prikaže filatelistički interesantan materijal ističući njegove prednosti, ali on ne treba da bude podloga za neku monografiju.

3. Uvodni plan

- 3.1 Svi izložci iz istorije pošte moraju sadržati uvodni plan iz koga se može raspoznati cilj prikazivanja po zamisli izlagača.
Ovom planu treba da prethodi naslovni tekst koji sadržajno odgovara planu.
- 3.2 Plan treba da služi i za informisanje o temi i da sadrži naznake o području ličnog istraživanja.
Može osim toga da sadrži i kratak spisak najvažnijih korišćenih izvora dokumentacije; ovo može biti korisno, ali nije obavezno.
- 3.3 Članovi žirija će se služiti ovim informacijama radi ocene materijala u odnosu na cilj naznačen od izlagača. Dobro koncipiranim planom mogu se izbeći dugački opisi na izložku.

4. **Markofilija** (zbirka poštanskih žigova)

- 4.1 Markofilski izložak obuhvata klasifikaciju i studiju poštanskih žigova i pečata, uključivo ručne primedbe i oznake nanešene od zvaničnih, odnosno privatnih poštanskih službi.
- 4.2 Markofilski eksponati obuhvataju vreme od prefilatelističkog doba do danas.
- 4.3 Studija se može odnositi na funkciju, period upotrebe, mesto primene, boju, očuvanost i druge promene tokom vremena ili druge aspekte poštanskog žiga. Predmet prikazivanja može biti mesni žig poštanskih ustanova ili pečat posebne poštanske službe, kao preporučena, brodska pošta, železnička pošta, dezinfekcija itd. Markofilski eksponati mogu, na primer, obuhvatiti studiju žigova sa reparisanim datumom ili metode poštanskih uprava za obeležavanje rastojanja putem žigova.
- 4.4 Neophodan je dobro formulisan uvodni plan koji obuhvata cilj i razradu izložka. Za obimne oblasti izlagač treba svoje poznavanje sadržaja da prikaže brižljivo birajući najvažnije materijale.
- 4.5 Dokaz poznavanja i istraživanja na području poštanskih žigova, trebalo bi da bude obuhvatanje najranijih i najkasnijih datuma upotrebe ili identifikaciju mesta gde su korišćeni nemi ili numerički žigovi.
- 4.5 Otisci žiga treba da su što jasniji, tako da se mogu raspoznati sve bitne reči. Ako se markofilski izložak odnosi na žigove za poništavanje, ovi moraju biti kompletni i po mogućstvu na dokumentu. Treba uglavnom izbegavati prikaz delimičnih otisaka, isto važi i za ponavljanje sem za žigove najranijeg i najkasnijeg datuma upotrebe.
Svaki pokušaj, da se izgled poštanskog žiga naknadno poboljša, smatraće se falsifikatom (videti član GREX 41.2).
- 4.6 Markofilski izložci se ocenjuju po istim kriterijumima kao za „istoriju pošte”.
- 4.7 U zbirci žigova, kriterijumi za poštanske marke, osim kao kategorija retkosti i očuvanosti, ne uzimaju se u obzir.

5. **Kriterijumi za ocenjivanje**

5.1 *Obrada i značaj*

Ovde se primenjuje sistem sa ukupno 35 poena.

Procenjuje se, da se može dodeliti maksimalno 15 poena za relativni filatelistički značaj i do 20 poena za razradu, kompletnost i izbor prikazanog materijala.

- 5.1 Pri oceni obrade i značaja izložka, članovi žirija će uzeti u obzir opštu razradu sadržaja, kompletnost izloženog materijala u odnosu na cilj zbirke kao i filatelistički značaj izloženog sadržaja.

Izlagači treba da osiguraju da im izložci budu zaokruženo prikazani i da izbegnu kombinovanje vrlo raznorodnog sadržaja; ovakvi eksponati mogu da izgube poene po kriterijumima za obradu i značaj.

- 5.1.2 Značaj izložka odmerava se u odnosu na opštu istoriju pošte zemlje, oblasti ili izloženog sadržaja i u odnosu na opštu filateliju.

Obično je lakše obraditi, na raspoloživom prostoru, na odgovarajući način i kompletno, sadržaj manjeg značaja nego neku opširniju temu.

- 5.1.3 Primer: poštanska istorija glavnog grada je značajnija od provincijskog grada ili grada u seoskoj oblasti.

Studija poštanskih tarifa na osnovu konvencija između dveju ili više država biće uglavnom značajnija od studije tarifa za unutrašnji saobraćaj samo jedne zemlje u istom periodu. Izložak (na primer o poštanskoj tarifi) iz prefilatelističkog perioda koji propušta prva izdanja poštanskih maraka, biće svakako manje ocenjen po značaju i retkosti. Isto će biti i za izložke svih perioda iz kojih su ispušteni najteži delovi.

5.1.4 Članovi žirija ispitaće takođe da li prikazani materijal ulazi u okvir cilja izložka. Uz neznatne izuzetke, neponištene marke i celine su nepoželjne. Geografske karte, objave i sl. mogu se prikazati samo u ograničenom broju, ako su od interesa za razradu i dokumentaciju; u principu, žiri će ocenjivati samo prikazan filatelistički materijal (GREV 3.1 – 3.2).

Prisustvo materijala koji ne pokazuje nikakav trag manipulacije od strane organizovane poštanske službe, mora biti ograničeno na minimum.

5.2 *Poznavanje i istraživanje*

5.2.1 Ukupno 35 poena se može dati za poznavanje i istraživanje, od čega obično 25 poena u vezi sa opštim poznavanjem, razradom i analizom prikazanog materijala.

5.2.2 Lično istraživanje (bilo iz novih izvora ili dosada nedostupnih izvora) treba normalno da bude kompenzovano sa maksimalno 10 poena.

Za izložke koji jednoznačno pokazuju lično istraživanje velikog obima, povećan broj poena od ukupnog broja može se dodeliti za lično istraživanje pri čemu se poznavanje i istraživanje smatraju celinom. U slučaju kada je sadržaj već bio predmet značajnih istraživanja, zbog nedostatka mogućnosti za lično istraživanje, izložak ne bi smeo da bude manje ocenjen.

5.2.3 Sama ocena poznavanja i istraživanja se vrši po odgovarajućem opisu svakog filatelističkog objekta. Članovi žirija i izlagači treba da vode računa da informacije i opisi ne smeju da uguše filatelistički materijal.

Dobro koncipiranim planom (videti tačku 4) mogu se izbeći suviše dugački opisi.

5.3 *Stanje (očuvanost) i retkost*

5.3.1 Dodeljuje se ukupno 25 poena, od toga 15 za retkost i 10 za stanje prikazanog materijala.

5.3.2 Retkost je u direktnoj vezi sa filatelističkim materijalom i sa relativnom retkošću istih komada i posebno filatelističkih retkosti (svakako bez obzira na trgovačku vrednost), i značajem izložene celine i njenog sadržaja.

Na primer: jedini poznat primerak žiga malog grada standardnog tipa koji se koristi u celoj zemlji, od manjeg je značaja od specijalnog tipa koji je korišćen samo u ovom istom gradu.

5.3.3 Kako stanje poštanskoistorijskog materijala može znatno da varira, članovi žirija treba da vode računa o kvalitetu žigova. Ukupno, dobra očuvanost, čistoća i čitljivost otisaka, kao i opšti utisak o materijalu, biće više ocenjeni, dok će nasuprot tome, lošiji kvalitet biti slabije ocenjen. Marke na kovertu ili drugoj podlozi treba po mogućstvu da budu u dobrom stanju.

Ako materijal izložka potiče od katastrofične pošte (brodolomi, avionske nesreće), po pravilu u lošem stanju, poštanski pečati nanešeni posle spasavanja ipak treba da budu što jasniji.

5.4 *Prezentacija (oblikovanje)*

5.4.1 Raspolaze se sa 5 poena za prezentaciju izložka koja treba da oblikovanje dopuni opštom koncepcijom i jasnoćom.

Članovi žirija ocenjuju prezentaciju koja treba da poveća privlačnost zbirke i da je učini dostupnijom kako za žiri, tako i za publiku.

Dobro oblikovan izložak može da postigne znatno višu ocenu i za kriterijume obrade, istraživanje i poznavanje.

5.4.2 Ilustracije poštanskih žigova i ostalih pečata su potrebne u slučaju da originali nisu dovoljno raspoznatljivi za posmatrača. Kod značajnih žigova na poledini koverta, poželjno je ako je moguće, da se prikažu na drugom kovertu sa sličnim otiskom, ako ne, povoljniji je crtež od fotosa ili drugog sredstva reprodukcije.

6. Zaključak

- 6.1 Izložene smernice ne daju odgovor na sva pitanja koja se postavljaju izlagaču ili članu žirija. Svaki izložak ceni se prema njegovoj vrednosti.
- 6.2 U slučaju kontradikcija kod prevedenih tekstova obavezan je originalni tekst na engleskom jeziku.

Превео: В. Прикић

50 GODINA VAZDUŠNE ODBRANE BEOGRADA

Напад немачког ваздухопловства на Београд априла 1941. године извршен је по посебном плану под шифром „казнена одмазда“. За овај задатак Немци су извршили груписање око 880 авиона (520 бомбардера и 360 ловаца).

Југословенска ваздушна одбрана имала је знатно мање снаге. Београд је из ваздуха бранио 6. ловачки пук (43 ловачка авиона) и посредно 2. ловачки пук (34 авиона) – реон Крагујевца 100 км јужно од Београда. Напад на Београд из ваздуха 6. 4. отпочео је око 6,50 часова – први талас са 234 авиона. У току дана извршена су 4 напада са укупно 484 бомбардера. На град је бачено више од 400 тона бомби.

У току борби за одбрану Београда југословенски ловци и противавионска одбрана су оборили преко 40 немачких авиона, а око 10% их је оштећено.

У неравноправној борби, бранећи слободу отаџбине и небо Београда пали су југословенски пилоти ловци: Милош Жуњић – командир 102. ескадриле, Миха Клавора, Душан Борчић, Карло Штрбенк, Живица Миtroвић, Милутин Петров, Добрица Новаковић, Миливоје Бошковић, Јован Капеша, Бранислав Тодоровић и Владимир Горуп.

Коверат: „Космос“, Земун. Нацрт жига: Мирослав Недин.

БУГАРСКЕ ПОШТЕ НА ТЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ПРВОМ БАЛКАНСКОМ РАТУ

Као што је познато и историјски признато највећи терет првог балканског рата понела је и поднела у снагам: Балканског савеза (Србија, Црна Гора, Бугарска, Грчка и Румунија) српска војска у биткама за ослобођење Скопља код Куманова, потом отпором и битком против снага Фети паше пред Прилепом и коначно битком за Битољ и уласком у Битољ и Солун, ослобађајући Јужну Србију, Косово, Метохију и добар део Македоније петвековног ропства ових делова Југославије Отоманске окупације ("Турског ига") и продором преко Албаније на Драч на Јадранско море. Потом српска војска помаже црногорској војсци у ослобађању Скадра и бугарској војсци у освајању Једрена. Оваква ситуација оставља Грцима слободне војишне просторије на северу и Бугарима на западу. Има се утисак да су се снаге ове две земље у тим просторима кретале доста споро. То је и допринело да је део Вардарске Македоније у свом источном делу запосела бугарска војска. Део ове територије доћи ће у састав Краљевине Србије у Другом балканском рату, а део тек по завршетку првог светског рата у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, као на пример Струмица. У "Птт веснику" својевремено приказао сам један напис из софијског "Фи-

лателен прегледа". У броју 7 за ову годину (LI годиште) "Филателен преглед" доноси приказ Др Јордана Козарова, познатог софијског филателисте чије су студије врло минуциозне и врло стручне напис "Нека запажања о жиговима употребљеним по отварању птт станице на територији војних дејстава у току Балканског рата". Наравно описани су само поштански уреди које је отворила Бугарска поштансковојна администрација. Од 98 птт станица осам су са територије Вардарске Македоније: Царево Село (доцнија војна пошта Краљево Село), Пехчево, Кочани, Штип (први жиг војне поште српске војске имаће име Штипље), Струмица, Дојран, Радовиште и Гевгели (доцније српска војна пошта Ђевђелија). Датуми отварања ових пошта су: 12. октобра Царево Село, 19. октобра Пехчево, 10. новембра Кочани, 12. новембра Штип, 27. новембра Струмица, 2. децембра Дојран, 16. децембра Радовиште и 25. децембра Ђевђелија, све 1912. године. Наравно сва имена су дата на бугарском језику. За пошту у Ђевђелији аутор пише да је због краткоће времена била неразрађена. Грци ће у другом балканском рату имати путујућу пошту Ђевђелија.

Прим. Др. Бранислав Новаковић

IN MEMORIAM

26. јануара 1991. године преминуо је познати филателиста, доктор Брана Новаковић (16. IV 1928), сарадник „Филателиста“, „ПТТ Весника“, уредник филателистичких рубрика у „Борби“ и „Експрес Политици“, као и дописник бројних страних филателистичких часописа, један од најбољих познаваоца српских и југословенских марака, целина и жигова и истакнути учесник на филателистичким изложбама.

Ово је велики губитак за српску и југословенску филателију!

Слава му!

Ове године навршава се седамдесетпет година од повлачења српске војске кроз Албанију, њене реорганизације на Крфу и укључења у Солунски фронт. Ови догађаји као и тежак живот у окупираној Србији оставили су трага и у поштанско-филателистичкој документацији.

Како, нажалост, није дошло до филателистичког обележавања (издања марка) ни поводом врло значајних годишњица – Церска битка, битка на Дрини, Колубарска битка, Одбрана Београда и др. – покушавамо бар на овај начин, приказом интересантнијих филателистичких докумената и навођењем података, да скренемо пажњу на ово мучно и славно време и да га отргнемо од заборава.

ПРЕПИСКА СРПСКИХ ГРАЂАНА, ЗАРОБЉЕНИКА И ВОЈНИХ ЛИЦА НАРОЧИТО О НОВЧАНИМ ДОЗНАКАМА 1916–1918. ГОДИНЕ

После повлачења српске војске, њеног опоравка на Крфу и укључивања у тзв. Солунски фронт, негде у периоду април–јуни 1916. године почела је преписка српских ратника и цивилних избеглица (формирана је поштанска станица на Крфу а постепено и војне поште при јединицама; коришћена је и француска војна пошта).

С друге стране, у окупираној Србији је успостављена поштанска служба: у источном делу, прикљученом Бугарској (између Мораве и Тимока, део Косова и цела Македонија), крајем 1915 и почетком 1916. године формирано је 90 пошта; у делу Србије који је окупирала Аустроугарска (између Дрине и Мораве и део Косова) марта 1916. године почела је са радом аустроугарска војна пошта за цивилни саобраћај (у Београду 6. марта 1916. и у осталом делу постепено је отворено 49 пошта).

Преживели ратници и избеглице су тежили да добију информације о судбини чланова породица које су остале у Србији, док су сродници у окупираним областима такође били без вести о војницима и избеглицама који су прешли „ход по мукама“ кроз Албанију!

Како су успостављени први контакти између војника у Грчкој, избеглица које су се у међувремену расуле по овој земљи, Италији, Тунису, а нарочито по Француској и Италији, и – грађана у две зоне окупиране Србије, односно ратних заробљеника и цивилних интерни-

раца у логорима по Аустрији, Мађарској, Чешкој, Немачкој и Бугарској?

Већ раније, током 1914. и 1915. године, основни посредник за овакве информације била су друштва Црвеног крста, чија је једна од основних дужности да делује у оваквим ситуацијама (на пр. кореспонденција аустроугарских заробљеника у Србији; дописивање српских заробљеника у Мађарској и Аустрији са својима у Србији итд.).

Тада, 1916. године, на упите је одговарао Општи централни биро за информације при Црвеном крсту у Бечу (Gemeinsames Zentralnachweisebureau) или Обавештајни пункт за ратне заробљенике при овој установи (Auskunftstelle für Kriegsgefangene) или су прослеђивани српском Црвеном крсту у Женеви, који је давао информације или је упите и захтеве слао даље, на Солунски фронт и на Крф, односно заинтересованима у Француској или другим земљама. Исто тако, упити су ишли и преко наших грађана и избеглица настањених у Швајцарској, који су их достављали на Солунски фронт, на Крф, у Француску или другде. Повратне информације су стизале обрнутим смером на пошиљаоца упита.

Сва писма из аустријске зоне и обратно морала су бити написана латиницом (ћирилица је била забрањена), док су упити из бугарског дела окупиране Србије путовали дуго и губили се,

тако да је становништво дописе често слало у аустријску зону (обично су пошту преносили немачки или бугарски војници – за новац), а одатле су их познаници упућивали даље, у Беч и Женеви. „Гранична места“ аустријске зоне према бугарском делу окупиране Србије била су Крушевац и Јагодина.

Наравно, кореспонденција је путовала врло споро, због ратних прилика, шпијунаже¹, цензуре, времена потребног за прибављање информација и сл., тако да је на одговор чекано месецима.

Врло активан је био и тзв. „Циришки биро за тражење несталих“, који је такође примао упите преко Беча и слао информације заинтересованима (види слику).

Једна од најчешће понављаних реченица у кореспонденцији из Србије и логора, била је свакако молба... „шаљи(те) новац...“, што је разумљиво јер је прихода било мало или га уопште није било. Лица, раније у државној

служби, траже своје „плате“, а државне установе Србије у избеглиштву шаљу „принадлежности“ чиновницима у заробљеничким логорима. Име Симе Грујића, главног благајника министарства финансија, често се спомиње у овим захтевима. Поред тога, новац шаљу избегли грађани из Швајцарске, Француске и других земаља – рођацима и земљацима у окупираној земљи а и ратници са Солунског фронта упућују помоћ својима.

¹ У чланку Н. Dietza „Српска пошта и немачка тајна служба у првом светском рату“ у Arbeitsgemeinschaft Jugoslawien Nachrichtenblatt 9+10/79, говори се о лоту од 32 писма српских ратника са Крфа, Солунског фронта итд., упућених на извесне адресе у Женеви, на чије су коверте биле прилепљене цедуљице семинара за оријенталне језике са рубрикама „редни број“, „језик“, „резултат испитивања“ или обичне цедуље са примедбама о садржају писама. Ради се о кореспонденцији која је доспела у немачку тајну службу из неутралне Швајцарске, те је прочитавана од познаваоца српског језика из универзитетских института.

Војничка дописна карта коју из Заробљеничке команде у Нишу шаље 8. IV 1915. године аустроугарски заробљени официр, лајтнант 78. регименте Стеван Јовановић (вероватно Србин) Јовану Седлару у Загреб. Поред српског цензурног печата „Заробљеничка команда /Прегледано/ Официрско одељење“, отиснут је и црвени печат „Gesellschaft vom Roten Kreuze in Oesterreich und in Ungarn“ /Зенс. тј. „Друштва Црвеног Крста у Аустрији и Мађарској/ Ценз.“.

Bureau Zuricois pour la Recherche des Disparus
Zurich (Suisse)

Compte de chèques postaux No. VIII 4339

No. 32684

à indiquer dans la réponse
s. v. p.

Zurich, le 24. Nov. 1918

Госпођице
Телеми Кириковичевој

Ajaccio.

У прилогу пош. пакетићу је податих Вам картицу
госпој. Цветозара Јовановића, лекмера из Београда. Садржи она картице
иначе:

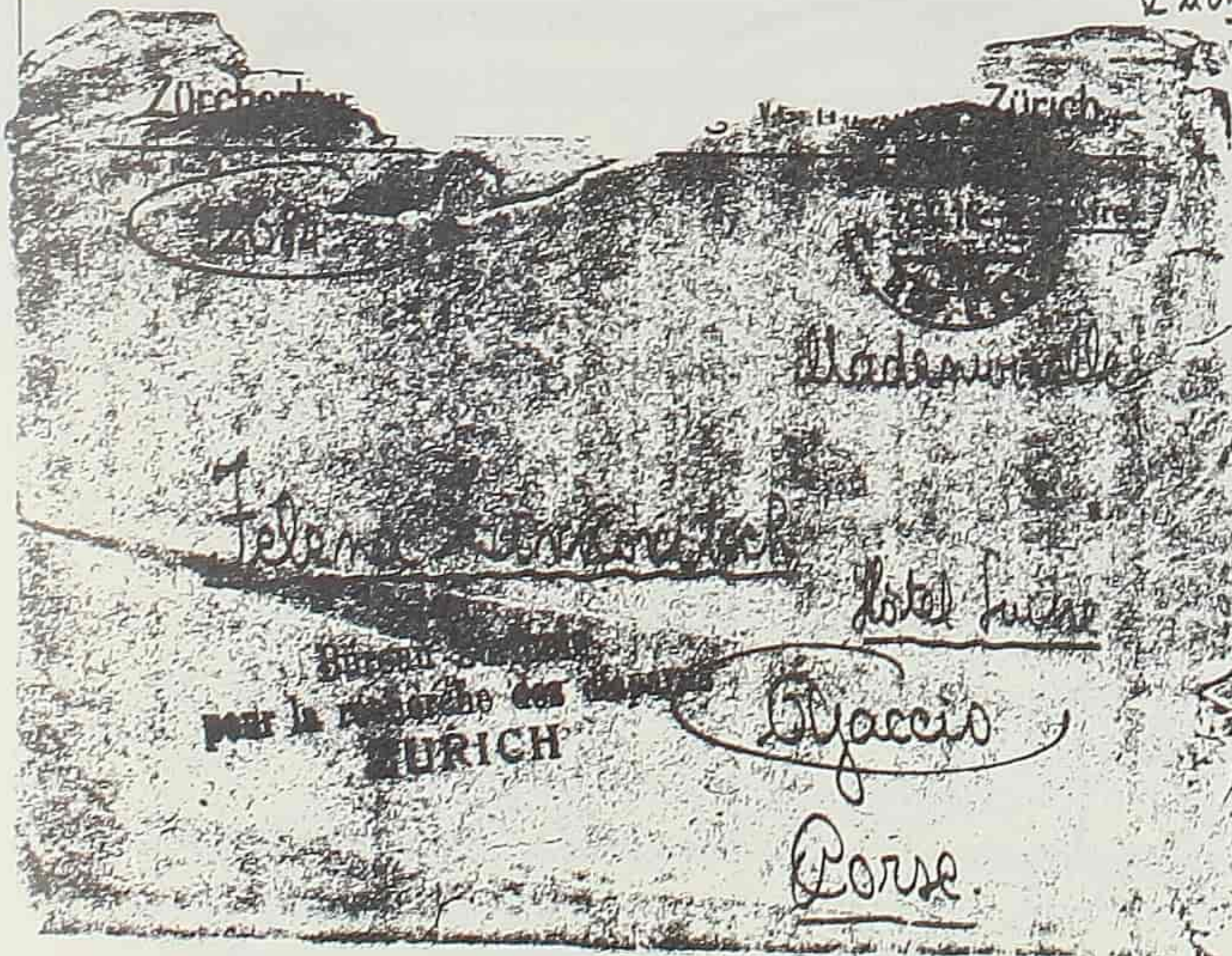
„Поштована госпођице Телема, добио сам Вашу картицу. Моји су сви
меди и зграба. Телема је у Кириковичу и зграба је, али ипак брине за мене. Сви-
ма не јављају се брату, Анђелину, Јанку и Јанку. Јесу ли меди и зграба? Карти-
це ми нека пиши на моју адресу у Крушевцу. Баба Јована умрла код нас
2.-XI-1915. год. Велика поздрав. Цветозар Јовановић, лекмер. Крушевцу
Nord-veststr. 19. -

Брнутиманку картицу шаљемо Вам у прилогу пош. пакетића.

Р. Попићевац

Zuricois
pour la Recherche des Disparus
ZURICH

J.H.

Писмо Циришког друштва
за проналажење несталих
од 24. новембра 1918. год.
упућено у Ајачио
на Корзици. Писмо (пирилицом)
садржи препис карте
(писане латиницом)
послате из Крушевца.

1. пример

Карта цивилног интернирца упућена 8. IX 1917. године из логора Heingruchsgrün у Чешкој на српски Црвени крст у Женеви за г. Симу Грујића, благајника Мин. финансија, Крф:

„Част ми је умолити друштво црвеног Крста да ову карту упути благајни округа Крушевачког на чему унапред хвала.

Благајни округа Крушевачког

Учтиво молим благајну да ми се што пре пошаље моја непримљена плата званичним путем, пошто сам овде у оскудици и без трошка, а без тога се у ропству не може живети.

Плата да ми се пошаље лично на моју адресу. Ово ми је нужно јер од како сам у ропству нисам са никоје стране ни пет пара примио.

Молим благајну да се мојој бив. жени у Алексинац, на адресу: Маре, уд. Костића не шаље више од плате,

пошто ми више није жена, јер сам добио извештај да је одбегла од мене и кућу ми напустила.

С пошт. Љубомир Тасић, писар начелства Крушевачког, интер. цивил. Изолир Спитал X. No. 2124 бар. 7.”

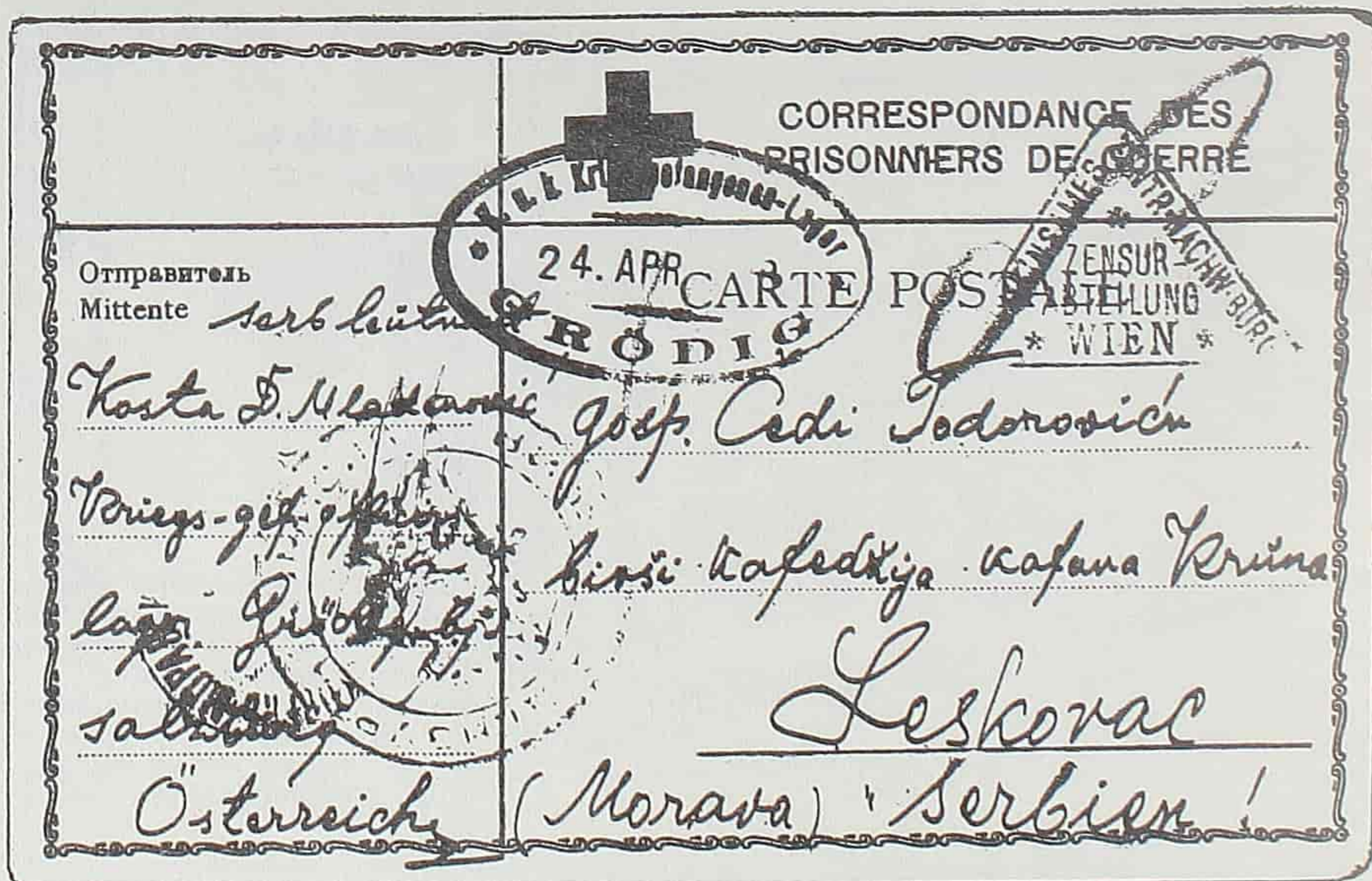
2. пример

Карта цивилног интернирца Душана Динића, упућена Томи Поповићу, за г. Симу Грујића, окружног благајника, Place Molard N3/III, Geneva, Suisse, 11. XI 1917. године, такође из овог логора:

„Господин Симо, Унапред благодарим Вам за шиљање плате... једино ми је та плата помоћ од које живим у ропство... да ми шиљете редовно плату јер се налазим у оскудацији...”

Значи, опет једна карта за Симу Грујића на Крфу, упућена преко неког земљака у Женеви.

Карта Црвеног крста за преписку ратних заробљеника послата 24. априла 1918. године из заробљеничког логора Grödig код Салцбурга у Лесковац. Поред овалног печата заробљеничког логора и троугластог жига цензурног одељења Општег информативног бироа у Бечу, запажа се и велики бугарски цензурни печат (Софија) и поштански жиг „Лесковец на Морава”.

ФРАНЦУСКО-СРПСКЕ ЕСКАДРИЛЕ НА СОЛУНСКОМ ФРОНТУ И ЊИХОВА ПОШТА

При повлачењу српске војске због надирања Аустро-Угара, Немаца и Бугара крајем 1915. године, повлачило се и малобројно српско особље које је чинило заматак српске авијације, а и француски пилоти, осматрачи и механичари који су као помоћ били упућени и деловали 1915. године. Једини исправан српски авион којим је пилотирао поручник Миодраг Томић, превезао је децембра 1915. генерала Петра Бојовића из Драча у Скадар, док су француски апарати пребацивали болесне и рањене француске официре (на пример, поручника Мирослава Растислава Штефаника, словачког добровољца у француској војсци, који је иначе летео 1915. изнад Србије – касније министар војни у првој влади Чехословачке).

Мирослав
Растислав
Штефаник
(+1919)

У главном штабу француске Врховне команде, 30. маја 1916. године донета је одлука о саставу, распореду и снабдевању „авијатике“ на источном фронту (Солунски фронт). По тој одлуци, француска авијација састојала би се од седам ескадрила: MF 85, MF 86, MF 88, G 89, V 90, N 91 V 93, а српска од пет ескадрила: MF 82, V 84, N 87, MF 98 и MF 99, што је значило да су, на пример, три српске ескадриле опремљене апаратима типа Морис Фарман (MF), а по једна авионима Њепор (N), односно авионима типа Воазен (V).

Због недостатака људства и неких техничких проблема није било могуће оформити чисто српске ескадриле, па је српско летачко особље заједно са Французима упућено у ескадриле намењене за службу српској војсци. За шефа српске авијације постављен је мајор Роже Витра (Roger Vitrat) који је

раније, 1915, био командант француске ескадриле у Србији.

Ознаке су 1. IX 1916. године измењене тако што је пред сваки број додата тројка, те су од тога дана ескадриле биле означене као MF 382, V 384, N 387, MF 398 и MF399. Следеће године ознаке француско-српских ескадриле су поново измењене, а по добијању нових апарата типа AR, Breguet i Spad, ескадрила F 521 је добила ознаку AR 521, а остале, због различитих типова авиона у ескадрилама, биле су означене само дотадашњим бројевима: 522, 523, 524 и 525. Иначе, ескадриле 384 и 387 биле су додељене српској Врховној команди и имале су седиште у Вертекопу; командант I Армије располагао је ескадрилом 398, II Армија ескадрилом 382, а III – ескадрилом бр. 399. Због расформирања III Армије, ескадрила бр. 399 додељена је I Армији.

Пошто је током времена обуку прошао довољан број пилота, извиђача и техничког особља, начелник штаба српске

Врховне команде, 17. јануара 1918. године донео је решење да се српско особље прикупи и групише у две армијске ескадриле, једна код I, друга код II Армије. У том смислу, ранија француско-српска ескадрила AR 521 постала је Прва српска ескадрила са седиштем у Вертекопу, а током тога лета основана је Друга српска ескадрила при I Армији са седиштем у Врбену и то од бивше француско-српске ескадриле бр. 525.

Пошта француско-српских ескадрила упућивана је углавном преко француске војне поште и носи поред поштанског жига (Trésor et postes) са бројем 504, који је најчешће коришћен и печате разних формација, на пример: – округли прстенасти печат пречника 37/24 мм са двоструком спољном линијом и натписом AVIATION FRANÇAISE DE L'ARMÉE SERBE, у средини PARC/SECTEUR/504, тј. „Француска

авијација при српској војсци", односно „Парк/пошта/504”.

- у прстенастом делу округлог печата 37/28 мм, натпис ESCADRILLE 384/LE CHEF D'ESCADRILLE, а у средини, симбол Француске „Седећа република” тј. „Ескадрила 384/шеф ескадриле”.
- у прстенастом делу округлог печата 39/26 мм натпис V.90 S/LE COMMANDANT са „Седећом републиком” у средини (V = Voisin, S = Serbie).
- у прстенастом делу округлог печата 38/27 мм натпис ESCADRILLE N.91 S

са сликом „Седеће републике” у средини (N = Niëurot, S = Serbie).

- у прстенастом делу округлог печата са двоструком спољном линијом 43/40/27 мм, натпис ESCADRILLE F 521/LE CHEF D'ESCADRILLE, са представом „Седећа република” у средини.

Известан број српских пилота борио се у оквиру чисто француских ескадрила, те отуда такви натписи на жиговима.

Владимир Прикић, Београд

Француске ескадриле

ознака ескадриле од 30 I 1916	MF 85	MF 86	MF 88	G 89	V 90	N 91	V 93
	(и овде су ознаке мењане током времена)						

Француско-српске ескадриле

ознака ескадриле од 30. V 1916.	MF 82	V 84	N 87	MF 98	MF 99
ознака ескадриле од 1. IX 1916. делује код:	MF 382	V 384	N 387	MF 398	MF 399
	II армија	Врховна команда		I армија	III армија
ознака ескадриле делује код:	AR 521	522	523	525	524
	II армија	Врховна команда		I армија	
назив ескадриле од 17. I 1918.	Прва српска ескадрила	Назив ескадриле од VII 1918. делује код:		Друга српска ескадрила	
	II армија			I армија	

МАЂАРСКЕ АМБУЛАНТНЕ ПОШТЕ НА АНЕКТИРАНОЈ ТЕРИТОРИЈИ ЈУГОСЛАВИЈЕ 1941-1945

После априлског рата 1941. год. између осталих територија које су биле окупиране и анектиране, један је део био припојен Мађарској. Мађарска је добила Бачку, Међумурје и Прекомурје. На анектираним подручјима амбулантне (путујуће) поште у почетку су биле под управом војних власти, да би их затим преузела цивилна пошта.

Амбулантне поште из ратног периода су ретки филателистички документи. У ове реткости спадају и мађарска амбулантне поште.

Захваљујући подацима добијеним од стране Поштанског музеја из Будимпеште и документима из збирке Др. Б. Новаковића, омогућено ми је да заинтересованим филателистима прикажем линије амбулантних пошта, које су саобраћале на анектираним подручјима.

Према добијеним подацима, сем линија које су означене бројевима налазе се и такве које не носе ознаку броја. Линије без броја можемо сматрати да су биле:

- а.- Линије поштанских пратника,
- б.- Линије које су преносиле само готове закључке и
- ц.- Линије које су биле планиране да се према каснијим могућностима укључе у саобраћај као амбулантне поште.

У даљем тексту иза линија амбулантних пошта даћемо и попис линија без броја, да би се оставила могућност да у случају налаза документа без броја линије, можемо проверити да ли се ради о пратнику поште или пак о амбулантној пошти која је касније добила број.

Мађарске амбулантне поште употребљавале су следеће жигове:

- 1.- Једнокружни са горњим луком и доњим сегментом. (сл. 1)
  - а. Број амбулантне поште у доњем сегменту.

- б. Са словном ознаком.
- ц. Без словне ознаке.
- 2.- Једнокружни са горњим шрафираним луком и доњим шрафираним сегментима. (сл. 2)
  - а. Број амбулантне поште између два сегмента и ознаке слова.
- 3.- Једнокружни мостни са луковима. (сл. 3)
  - а. Број амбулантне поште уз доњи натпис.
  - б. Ознака слова у доњем луку.

SL. 1

SL. 2

SL. 3

I Попис амбулантних пошта

Ред. бр.	Амбулантна пошта и период саобраћаја. Натпис на жигу.	Број	Време употребе жига	Облик жига	При-медба
1.- а.	Будимпешта-Сзабадка Budapest-Subotica F255D 17	17	IV 1941 - ?	1/а,б	
2.- а.	Будимпешта-Нови Сад Budapest-Ujvidék 17	17	X 1941 - 42-?	3/а,б	
б.	Budapest-Ujvidék 18	18	X 1941 - 42-?	3/а,б	
3.- а.	Будимпешта-Осијек Budapest-Osijek 55	55	1943 - ?	3/а,б	
б.	Budapest-Osijek 55	55	1943-1944	1/а,б	
4.- а.	Будимпешта-Чаковец Budapest-Csakornya	8	1942-1943 - ?	2/а	
5.- а.	Суботица-Богојево Szabadka-Gombos 403	403	IV 1941 - ?	1/а,б	
б.	Szabadka-Cservenka-Gombos 406	406	1942-1944 - ?	1/а,б	
6.- а.	Суботица-Црвенка Szabadka-Cservenka Д 406	406	IV 1941 - ?	1/а,б	
7.- а.	Суботица-Сомбор Szabadka-Zombor 404	404	IV 1941 - X 1941	1/а,б	
8.- а.	Сомбор-Богојево Zombor-Gombos 404	404	X 1941 - ?	1/а,б	
9.- а.	Сомбор-Оцац Zombor-Hódság 405	405	IV 1941 - ?	1/а,б	
10.- а.	Сомбор-Нови Сад Zombor-Ujvidék 405	405	X 1941 - ?	1/а,ц	
б.	Zombor-Ujvidék 410	410	? - 1943	1/а,ц	
11.- а.	Сомбор-Титов Врбас Zombor-Ujverbász 417	417	1941 - ?	1/а,ц	
12.- а.	Нови Сад-Тител Ujvidék-..... 421	421	1941 - ?	?	
13.- а.	Сегедин-Бечеј Szeged-Obecse 420	420	IV 1941 - ?	1/а,ц	
14.- а.	Сегедин-Нови Сад Szeged-Ujvidék 420	420	X 1941 - 42 - ?	1/а,ц	
15.- а.	Сегедин-Суботица Szeged-Szabadka 418	418	1941 - ?	1/а,ц	
16.- а.	Баја-Сомбор Baja-Zombor 180	180	1941 - ?	?	
б.	Baja-Hercegszanto-Zombor 180	180	? - 1942 - ?	1/а,б	
17.- а.	Баја-Риђица Baja-Regóse 222	222	IV 1941 - ?	?	
18.- а.	Титов Врбас-Бечеј Ujverbász-Obecse 408	408	1941 - ?	1/а,ц	
19.- а.	Црвенка-Богојево Cservenka-Gombos 406	406	X 1941 - ?	1/а,ц	
20.- а.	Риђица-Сомбор Regóse-Zombor 222	222	X 1941 - ?	?	
21.- а.	Кула-Бачка Паланка Kula-..... 414	414	1941 - ?	?	

I Попис амбулантних пошта

Ред. бр.	Амбулантна пошта и период саобраћаја. Натпис на жигу.	Број	Време употребе жига	Облик жига	При-медба
22.-	Богојево-Бачка Паланка				
а.	Gombos-..... 403	403	X 1941 - ?	?	
23.-	Бели Манастир-Батина				
а.	Pálmonostor-Kiskoszeg 188	188	1941 - ?	?	
24.-	Корменд-Мурска Сوبота				
а.	Kórmend-Muraszombat 216	216	1941 - ?	?	

II Попис линија без броја

1. Сомбор-Апатин а. Zombor-Apatin 2. Сомбор-Бечеј а. Zombor-Obecse 3. Суботица-Титов Врбас а. Szabadka-Ujverbász 4. Суботица-Нови Сад а. Szabadka-Ujvidék 5. Нови Сад-Оџаци а. Ujvidék-Hódság 6. Апатин-Сента а. Apatin-Szond 7. Црвенка-Оџаци а. Cservenka-Hódság 8. Каравуково-Бачка Паланка а. Bácsordas-Palanka SZ No	9. Жедник-Чантавир а. Nagyfény-Csantavér SZ No 10. Баја-Бездан а. Baja-Bezdan 11. Велика Кањижа-Чаковец а. Nagykanizsa-Csáktornya 12. Печуј-Дарда а. Péss-Darda 13. Залаегерсек-Чаковец а. Zalaegerszeg-Csáktornya 14. Бели Манастир-Кнежево а. Palmonostor-Fóherceglak 15. Чаковец-Миксавар а. Csáktornya-Miksavár

Војин Вишецки
Београд

НОВЕ НЕМАЧКЕ МАРКЕ

Уједињење обе Немачке има утицаја и на издавање марака:

- после 3. октобра 1990. године (Дан уједињења) издају се само марке са натписом Deutsche Bundespost,
- марке за Берлин не издају се после овог датума; марке са натписом Deutsche Bundespost Berlin продаване су на поштанским шалтерима до 31. 12. 1990. године; могу се користити до краја 1991. године а губе франкатурну важност 1. јануара 1992. године,
- марке са натписом Deutsche Demokratische Republik не важе почев од 3. X 1990. године,
- марке са натписом Deutsche Post (издање Источне Немачке) биле су у продаји до 31. 12. 1990, а губе важност 1. јануара 1992. године,

– жиг „Erstausgabe“ (први дан издања) користиће се у Бону и Берлину.

В. П.

30. година Ваздухопловне војне гимназије „Маршал Тито“ у Мостару

Друштво „Космос“ из Земуна издаје пригодни коверат; жиг је припремио Мирослав Недин из Београда.

ПРВИ ЛЕТОВИ ИНОСТРАНИХ АВИО-КОМПАНИЈА И МАНИФЕСТАЦИЈЕ НА ТЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Након завршетка Првог светског рата дошло се на идеју и то 1921. године за увођење ваздушне поште у Југославији, а самим тим и формирање авио предузећа југословенског карактера. Међутим, док није дошло до формирања које је основано касније (1927. год.) тадашња влада С.Х.С. направила је уговор са Друштвом Франко-Румен (Цомпагније Франце-Роумаине де навигатион Аериенне), познатије ЦФРНА о успостављању ваздушног саобраћаја преко Београда, на већ постојећој линији Париз-Истанбул. Несумњиво да је ЦФРНА имала интереса да се Београд, као важно место на постојећој линији, успостави једна од главних авио-станица. То је и остварила ЦФРНА касније ЦИДНА, тако да је Београд и данас једна од главних раскрсница авио-линија у Европи. Задатак је био да поред превоза путника, буде и превоз ваздушне поште.

За филателисте нарочито оне који се баве тематиком аерофилателије интересантно подручје било у сакупљању било у проучавању првих авионских летова, писама, жигова поште, па и специјалних коверата првог лета за југословенско подручје и околних земаља.

Од формирања првих летова за то подручје остала је пракса и до данас издање пригодних коверата, редовне поште, жигови, налепнице и др., било да се ради о увођењу нових линија, било увођењу савремених авиона и других летилица у саобраћај.

Овде је намера да се бар привидно искаже досадашња делатност, а да се

истргне из заборава за даље сакупљање и проучавање делатности иностраних авио-компанија за југословенско подручје, као и околних земаља. Овде се намерно не спомиње делатност домаћих авио-превозника као што су: "Аеропут", Ј.А.Т., "Адриа-авиопроект", "ПАН АДРИА" или "АВИОГЕНЕХ" јер је о истима приказао својим радовима Милан К. Ивановић, који је приказао и обрадио више пута у неким бројевима "Филателист" С.Ф.С и ПТТ-архиву и други.

Према подацима иностраних авио компанија, музеја ПТТ, ваздухопловног музеја, додацима Ивера, Михела области аерофилателије на основу њихове документације направљен је табеларни преглед првих летова, компаније, тип авиона, као и пригодан коверат и пригодан жиг.

Да би се таква документација употпунила, вероватно да је нешто испуштено због немања података. Захвалан бих био ако неко има употпуњенији податак. Али, ово би био почетак и употпуњавања тематике аерофилателије. Напомињем да у иностранству постоје филателистички клубови који врло често издају своје публикације. На жалост, у нас тако нешто не постоји јер одређене пропагандне службе и њима сличнима недостаје пажње, зато нека лист "Филателист" СФС буде покретач, с тим што би у свом садржају имао једну сталну рубрику из ове области, јер би са тим оживели и интересовање сакупљача аерофилателије.

Зоре Радослав

**ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД ПРВИХ ЛЕТОВА ИНОСТРАНИХ АВИО-КОМПАНИЈА У
ЈУГОСЛАВИЈИ СА ИЗДАВАЊЕМ ПРИГОДНИХ КОВЕРАТА, ЖИГОВА ОД
1923.-1985.**

Р.бр.	Датум	Правац лета	Авио комп.	Авион	
1	2	3	4	5	
<u>1923.</u>					
1.	16.04.23.	Београд-Париз	CFRNA	Caudron C-1	- Ж
2.	10.09.23.	Београд-Букурешт	CFRNA	Caudron C-61	--
<u>1926.</u>					
3.	15.06.26.	Берлин-Минхен-Београд	LH	Junkers	--
<u>1929.</u>					
4.	15.10.29.	Фридрихсхафен-Беч- -Земун-Букурешт	Graf Zeppelin	LZ-127	--
5.	09.10.29.	Београд-Загреб- -Грац-Беч	CIDNA (OELAG)		- Ж
<u>1930.</u>					
6.	01.01.30.	Трст-Пула- -Ријека-Задар	SISA	-	--
7.	04.01.30.	Задар-Трст	SISA	-	--
8.	05.05.30.	Берлин-Београд	LH 1	Junkers	--
9.	01.07.30.	Праг-Братислава- -Загреб-Сушак	ČSA	Saro-cloud s.r. 6	--
<u>1934.</u>					
10.		Београд-Скопље-Солун	SIDNA	Foker F-VII	--
11.	28.06.34.	Цирих-Београд-Атина	Swissair	-	--
12.	28.10.34.	Анкона-Задар	Ala Litoria	-	--
13.	28.10.34.	Бриндизи-Лагоста-Задар	Ala Litoria	-	--
<u>1935.</u>					
14.		Београд-Скопље-Солун	Airfrance	-	--
<u>1936.</u>					
15.	15.05.36.	Софија-Београд-Будимпешта	LH	JU-52	--
<u>1937.</u>					
16.	16.04.37.	Беч-Загреб-Сарајево	Olag	-	--
17.	01.05.37.	Беч-Загреб	Olag	-	--
18.	01.07.37.	Беч-Грац-Клагенфурт- -Загреб-Љубљана-Сушак	Olag	-	--
19.	03.10.37.	Букурешт-Београд- -Загреб-Венеција-Милано	Lares	Lockheed E10A	- Ж
20.	04.10.37.	Рим-Београд-Букурешт	Ala Litoria	-	- Ж
<u>1938.</u>					
21.	02.05.38.	Рим-Београд- -Букурешт-Констанца	Ala Litoria	-	- Ж

1	2	3	4	5	
			<u>1939.</u>		
22.	29.04.39.	Цирих-Београд	Swissair	-	- Ж
23.	01.06.39.	Брисел-Београд-Истанбул	LH	JU-52	- Ж
24.	14.06.39.	Варшава-Београд	LOT	Lockheed	К Ж
			<u>1945.</u>		
25.	.05.45.	Париз-Београд	T.P.A.M.- Franc	DC-3	--
26.	45.	Бари-Београд-Бари	R.A.F.- Engl. 1	DC-3	--
27.	45.	Беч-Београд-Беч Беч-Будимпешта-Букурешт- -Београд-Беч	U.S. ARM.	DC-3	--
			<u>1949.</u>		
28.	22.07.49.	Цирих-Београд	Swissair	DC-3	--
			<u>1951.</u>		
29.	21.04.51.	Атина-Солун- -Скопље-Београд	T.A.E.	-	К Ж
			<u>1956.</u>		
30.	22.03.56.	Праг-Београд	ČSA		- Ж
31.	05.06.56.	Букурешт-Београд	TAROM	LI-2	- Ж
			<u>1957.</u>		
32.	15.03.57.	Амстердам-Београд	KLM	VVC	К Ж
33.	04.06.57.	Лондон-Београд	BAE	VVC	К Ж
34.	09.10.57.	Брисел-Београд	SABENA	DC-3	К Ж
35.	10.10.57.	Београд-Брисел	SABENA	DC-3	К Ж
			<u>1959.</u>		
36.	06.04.59.	Беч-Београд-Софија	AUA	VVC 779	К Ж
37.	06.04.59.	Софија-Београд-Беч	AUA	VVC 779	К Ж
38.	02.09.59.	Беч-Београд-Букурешт	AUA	VVC 779	К Ж
39.	02.12.59	Беч-Београд-Атина-Каиро	AUA	VVC 779	К Ж
			<u>1960.</u>		
40.	05.04.60.	Берлин-Београд	Interflug	ИЛ-14	К Ж
41.	05.04.60.	Београд-Берлин	Interflug	ИЛ-14	К Ж
42.	08.04.60.	Будимшешта-Београд	Malev		К Ж
43.	15.04.60.	Берлин-Београд-Тирана	Interflug	ИЛ-14	К Ж
44.	05.08.60.	Беч-Београд-Истанбул	AUA	VVC 779	К Ж
45.	05.08.60.	Истанбул-Београд-Беч	AUA	VVC 779	К Ж

НАПОМЕНА:

Летови под редним бројем 25, 26. и 27, Савезничка транспортна авијација поред својих летова вршила је и превоз путника и поштанских пошиљака и за потребе Југославије.

1962.

46.	28.04.62.	Цирих-Београд	Swissair	CAR.	К Ж
47.	23.06.62.	Женева-Београд	Swissair	CAR.	К Ж
48.	30.06.62.	Амстердам-Загреб	KLM	CAR.	К Ж

1963.

49.	01.04.63.	Цирих-Београд-Истанбул	Swissair	CAR	К Ж
50.	02.04.63.	Београд-Цирих	Swissair	CAR.	К Ж
51.	02.05.63.	Њујорк-Франкфурт-Београд	PANAM	B-707	К Ж
52.	03.05.63.	Београд-Франкфурт-Њујорк	PANAM	B-707	К Ж
53.	03.05.63.	Брисел-Београд	SABENA	CAR.	К Ж
54.	05.04.63.	Берлин-Београд-Тирана	Interflug	ИЛ-14	--

1964.

55.	04.04.64.	Берлин-Загреб-Београд	Interflug	ИЛ-18	К Ж
56.	04.04.64.	Загреб-Берлин	Interflug	ИЛ-18	- Ж
57.	06.04.64.	Берлин-Будимпешта- -Београд-Тирана	Interflug	ИЛ-18	--
58.	04.04.64.	Беч-Дубровник-Атина	AUA	CAR.	К Ж
59.	05.04.64.	Атина-Дубровник-Беч	AUA	CAR.	К Ж
60.	29.05.63.	Берлин-Београд-Никозија	Interflug	ИЛ-18	--
61.	31.05.63.	Никозија-Београд-Београд	Interflug	ИЛ-18	--

1965.

62.	31.03.65.	Амстердам-Београд-Букурешт	KLM	CAR.	К Ж
63.	01.04.65.	Букурешт-Београд-Амстердам	KLM	CAR.	К Ж
64.	02.04.65.	Стокхолм-Дубровник	SAS	CAR.	К Ж
65.	02.04.65.	Копенхаген-Дубровник	SAS	CAR.	К Ж
66.	07.04.65.	Загреб-Цирих	Swissair	CAR.	К Ж
67.	11.05.65.	Будимпешта-Дубровник	Malev		- Ж
68.	14.05.65.	Будимпешта-Загреб	Malev		- Ж
69.	17.05.65.	Беч-Београд-Софија	AUA	CAR.	К Ж
70.	18.05.65.	Софија-Београд-Беч	AUA	CAR.	К Ж

1966.

71.	03.05.66.	Цирих-Загреб	Swissair	CAR,	К Ж
72.	03.07.66.	Праг-Загреб-Титоград	ČSA	TU-124	К Ж
73.	04.07.66.	Братислава-Загреб	ČSA	TU-124	- Ж
74.	15.08.66.	Праг-Београд (ЈУБ)	ČSA-JAT	CAR.	К Ж
75.	07.11.66.	Амстердам-Загреб-Београд	KLM	DC-9	К Ж
76.	21.11.66.	Европски кружни лет (Philips)	KLM	DC-9	К Ж

1967.

77.	05.04.67.	Париз-Београд-Букурешт	Airfrance	CAR.	К Ж
78.	05.04.67.	Букурешт-Београд-Париз	Airfrance	CAR.	К Ж
79.	06.04.67.	Берлин-Београд	Interflug	ИЛ-18	К Ж
80.	16.04.67.	Будимпешта-Београд- -Никозија	Interflug	ИЛ-18	- Ж

1	2	3	4	5	
81.	04.05.67.	Берлин-Дубровник	Interflug	ИЛ-18	К Ж
82.	04.05.67.	Дубровник-Берлин	Interflug	ИЛ-18	- Ж
83.	21.05.67.	Варшава-Сплит	LOT	-	К Ж
84.	03.06.67.	Праг-Сплит	ČSA	ИЛ-18	К Ж
85.	04.06.67.	Луксембург-Сплит	LUXAIR		К Ж
86.	25.04.67.	Праг-Загреб	ČSA	ИЛ-18	К Ж
87.	25.08.67.	Франкфурт-Загреб-Букурешт	LH	В-727Е	К Ж
88.	25.08.67.	Букурешт-Загреб-Франкфурт	LH	В-727Е	К Ж
89.	26.08.67.	Франкфурт-Минхен-Београд	LH	В-727Е	К Ж
90.	25.08.67.	Београд-Минхен-Франкфурт	LH	В-727Е	К Ж
<u>1968.</u>					
91.	09.02.68.	Праг-Београд-Софија (ЈУБ)	ČSA	ИЛ-18	К Ж
92.	01.06.68.	Братислава-Титоград	ČSA	ТУ-104	К Ж
93.	03.06.68.	Праг-Љубљана	ČSA	ИЛ-18	К Ж
94.	05.07.68.	Братислава-Сплит	ČSA	ИЛ-18	К Ж
95.	05.07.68.	Брно-Дубровник	ČSA	ИЛ-18	К Ж
96.	12.07.68.	Диселдорф-Београд	LH	В-727	К Ж
97.	12.07.68.	Београд-Диселдорф	LH	В-727	К Ж
98.	15.07.68.	Диселдорф-Загреб	LH	В-727	К Ж
99.	15.07.68.	Загреб-Диселдорф	LH	В-727	К Ж
<u>1969.</u>					
100.	02.04.69.	Беч-Загреб	AUA	VV 779	К Ж
101.	02.04.69.	Загреб-Беч	AUA	VV 779	К Ж
102.	03.04.69.	Рим-Београд-Букурешт	Alitalia	CAR	- Ж
103.	03.04.69.	Берлин-Загреб	Interflug	ТУ-134	К Ж
104.	03.04.69.	Загреб-Берлин	Interflug	ТУ-134	- Ж
105.	03.04.69.	Берлин-Београд	Interflug	ТУ-134	К Ж
106.	03.04.69.	Београд-Берлин	Interflug	ТУ-134	- Ж
107.	02.06.69.	Загреб-Сплит	Аерофлот/ЗСХ	ЈАК-40	К Ж
108.	11.08.69.	Нирнберг-Загреб-Букурешт	LH	В 707	- Ж
109.	12.08.69.	Нирнберг-Београд	LH	В 727	- Ж
110.	03.04.69.	Лајпциг-Загреб	Interflug	ТУ-134	К Ж
111.	03.04.69.	Лајпциг-Загреб-Београд	Interflug	ТУ-134	К Ж
112.	07.09.69.	Европски кружни лет	ФАИ	-	К Ж
113.	02.10.69.	Рим-Београд	Alitalia	CAR	К Ж
114.	02.10.69.	Љубљана-Рим	Alitalia	CAR	К Ж
115.	05.11.69.	Беч-Загреб	AUA	VV 887	К Ж
116.	05.11.69.	Загреб-Беч	AUA	VV 887	- Ж
<u>1970.</u>					
117.	01.04.70.	Базел-Загреб-Београд	Swissair	CAR	К Ж
118.	02.04.70.	Франкфурт-Београд-Софија	LH	В 727	К Ж
119.	02.04.70.	Београд-Софија	LH	В 727	К Ж
120.	02.04.70.	Софија-Београд-Франкфурт	LH	В 727	К Ж
121.	02.04.70.	Рим-Дубровник	Alitalia	CAR	- Ж
122.	18.07.70.	Москва-Београд	Аерофлот	ИЛ-62	К Ж

1	2	3	4	5	
<u>1971.</u>					
123.	01.04.71.	Лондон-Загреб-Букурешт	BEA	T-1	К Ж
124.	01.04.71.	Фритаун-Београд	Interflug	ИЛ-18	К Ж
		Конакри-Београд	Interflug		К Ж
		Алжир-Београд	Interflug		К Ж
125.	03.04.71.	Београд-Алжир	Interflug	ИЛ-18	К Ж
		Београд-Конакри	Interflug		К Ж
		Београд-Фритаун	Interflug		К Ж
126.	29.04.71.	Њујорк-Београд-Букурешт	PANAM	B 707	- Ж
127.	30.04.71.	Букурешт-Београд-Њујорк	PANAM	B 707	- Ж
128.	14.09.71.	Беч-Београд	AUA	DC-9	К Ж
129.	14.09.71.	Београд-Беч	AUA	DC-9	- Ж
130.	03.11.71.	Београд-Бамако	Interflug	ИЛ-18	- Ж
<u>1972.</u>					
131.	03.04.72.	Стокхолм-Београд	SAS	CAR	К Ж
		Осло-Београд	SAS	CAR	К Ж
		Осло-Загреб	SAS	CAR	К Ж
		Копенхаген-Београд	SAS	CAR	К Ж
132.	03.04.72.	Београд-Загреб-Копенхаген	SAS	CAR	К Ж
133.	03.04.72.	Београд-Копенхаген (нон-стоп)	SAS	CAR	К Ж
<u>1973.</u>					
134.	13.05.73.	Варшава-Дубровник	LOT	ИЛ-18	К Ж
135.	13.05.73.	Варшава-Сплит	LOT	ИЛ-18	К Ж
136.	03.06.73.	Лењинград-Београд	Аерофлот	ИЛ-62	- Ж
137.	09.09.73.	Београд-Букурешт	Airfrance	B-727	(КОВ. ЈАТ)
138.	07.10.73.	Букурешт-Београд (ЈУБ, ноћни лет)	Airfrance	CAR	К Ж
<u>1974.</u>					
139.	08.03.74.	Лајпциг-Београд	Interflug	ТУ-134А	К Ж
140.	01.04.74.	Београд-Братислава-Праг	ČSA	ТУ-134	К Ж
141.	06.04.74.	Луксембург-Дубровник	Luxair	-	К Ж
142.	06.04.74.	Дубровник-Луксембург	Luxair	-	К Ж
143.	13.05.74-	Изложба Луфтханзе			
-	31.07.74.	у 23 југословенска града	LH	-	К Ж
144.	24.06.74.	Франкфурт-Љубљана	LH	B-727	К Ж
145.	24.06.74.	Диселдорф-Љубљана	LH	B-727	К Ж
146.	24.06.74.	Љубљана-Франкфурт	LH	B-727	К Ж
147.	24.06.74.	Љубљана-Диселдорф	LH	B-727	К Ж
148.	31.08.74.	Лајпциг-Београд	Interflug	ТУ-134А	К Ж
149.	01.09.74.	Варшава-Загреб	LOT	ТУ-134	К Ж
<u>1975.</u>					
150.	08.03.75.	Лајпциг-Љубљана- -Загреб-Београд	Interflug	ТУ-134	К Ж
151.	15.04.75.	Букурешт-Београд-Алжир	Airalgerie	B-737	- Ж
152.	08.09.75.	Лајпциг-Љубљана- -Загреб-Београд	Interflug	ТУ-134	К Ж

1	2	3	4	5
		<u>1976.</u>		
153.	03.04.76.	Милано-Београд-Букурешт	Alitalia	DC-9 к Ж
			<u>1977.</u>	
154.	03.04.77.	Букурешт-Београд	TAROM	BAС 1-11 - Ж
155.	26.08.77.	Франкфурт-Београд (ЈУБ)	LH	B-737 к Ж
156.	26.08.77.	Београд-Франкфурт (ЈУБ)	LH	B-737 - Ж
157.	04.10.77.	Букурешт-Београд-Рим	Alitalia	DC-9/30 - Ж
			<u>1978.</u>	
158.	07.04.78.	Букурешт-Арад-Београд	TAROM	АН-24 - Ж
			<u>1979.</u>	
159.	07.11.79.	Букурешт-Загреб	Airfrance	B-727 - Ж
160.	09.11.79.	Загреб-Букурешт	Airfrance	B-727 - Ж
			<u>1980.</u>	
161.	08.04.80.	Штутгарт-Загреб	LH	B-737 к Ж
162.	08.04.80.	Загреб-Штутгарт	LH	B-737 к Ж
			<u>1984.</u>	
163.	16.03.84.	Лајпциг-Загреб	Interflug	ТУ-134А к Ж
164.	04.04.84.	Беч-Београд (ЈУБ)	AUA	DC-9 к Ж (ОУН)
		Беч-Београд (ЈУБ)	AUA	DC-9 к Ж (ОУН)
165.	04.04.84.	Беч-Београд (ЈУБ)	AUA	DC-9 к Ж
166.	23.04.84.	Истанбул-Београд	THV	DC-9 - Ж
			<u>1985.</u>	
167.	05.04.77.	Берлин-Београд (ЈУБ)	Interflug	ИЛ-62 к Ж
168.	05.04.77.	Београд-Берлин (ЈУБ)	Interflug	ИЛ-62 к Ж

Авио-компаније:

АЕРОФЛОТ (СССР)
 AIRALGERIE (АЛЖИР)
 AIRFRANCE (ФРАНЦУСКА)
 ALALITORIA (ИТАЛИЈА)
 ALITALIA (ИТАЛИЈА)
 В.А.Е. (ВЕЛ. БРИТАНИЈА)
 CFRNA (ФРАНЦ.-РУМ.)
 CIDNA (ФРАНЦ.-РУМ.)
 Č.S.A. (ЧССР)
 F.A.I. (МЕЂ. ВАЗД. ОРГ.)
 INTERFLUG (Н.Д.Р.)
 KLM (ХОЛАНДИЈА)
 LARES (РУМУНИЈА)
 L.O.T. (ПОЉСКА)
 LUFTHANSA (LH) (НЕМАЧКА)

LUXAIR (LUKSEMBURG)
 MALEV (МАЂАРСКА)
 OELAG (ОЛАГ) (АУСТРИЈА)
 PAN AM (САД)
 SABENA (БЕЛГИЈА)
 SAS (ШВЕДСКА)
 SISA (ИТАЛИЈА)
 SWISSAIR (ШВАЈЦАРСКА)
 Т.А.Е. (ГРЧКА)
 Т.Н.В. (ТУРСКА)
 TAROM (РУМУНИЈА)

У прилогу уз табелу приказани су поједини жигови и печати према врсти и облику означавања првих летова као и аеродромски жигови.

1/23) Аеродромски жиг Београда, поште Београд за ваздушну пошту (црне боје)

2/28) Жиг поште Београд-1 за отпрему и пријем ваздушне поште (црвене боје)

3/30) Жиг први лет поште Graz-1 и Wien-1 (иако је први лет био 9.10.29.)

4/37) Жиг први лет поште Рома (Alitalia)

5/37) Печат први лет "LARES" поште Букурешт

6/39) Печат први лет "LOT" у Варшави

7/56) Жиг први лет "ČSA" у Прагу

8/66) Печат први лет "ČSA" у Прагу

9/66) Жиг ЈУБ лет, "ČSA" у Прагу

10/66) Печат први лет "ČSA" у Прагу

11/66) Печат први лет "ČSA" у Прагу

12/67) Жиг први лет "INTERFLUG" у Берлину (Н.Д.Р.)

13/67) Жиг први лет "L.H" у Београду

14/68) Печат ЈУБ лет "ČSA" у Прагу

15/68) Жиг и печат први лет, "ČSA" у Прагу

16/68) Исто

17/68) Исто

18/68) Исто

19/69) Жиг први лет "AUA" у Загребу

20/69) Жиг први лет "ALITALIA" у Риму

21/69) Жиг први лет "AUA" у Загребу

22/70) Жиг први лет "L.H" у Београду

23/71) Печат "PAN AM" у Букурешту

24/71) Жиг први лет "AUA" у Београду

25/72) Жигови првих летова "SAS" у Београду

26/73) Жиг ЈУБ. лета у Букурешту

27/74) Жиг првог лета "ALITALIA" у Букурешту

28/75) Жиг првог лета "AIRALGERIE" у Букурешту

29/77) Жиг првог лета "TAROM" у Букурешту

30/77) Жиг првог лета "ALITALIA" у Букурешту

ЛИТЕРАТУРА:

ПТТ-Архив - Београд

Aeromfila - Букурешт

Apollofila - Праг

Iver - Париз

Политика - Београд

Филателија СФС - Београд

Michel - Минхен

Sammler Express - Берлин

3411957

ŽIG OVI

AERODROMSKI I PRVIH LETOVA

1/23

2/28

3/30

4/37

5/37

6/39

7/56

8/66

9/66

10/67

11/67

12/67

13/67

14/67

15/68

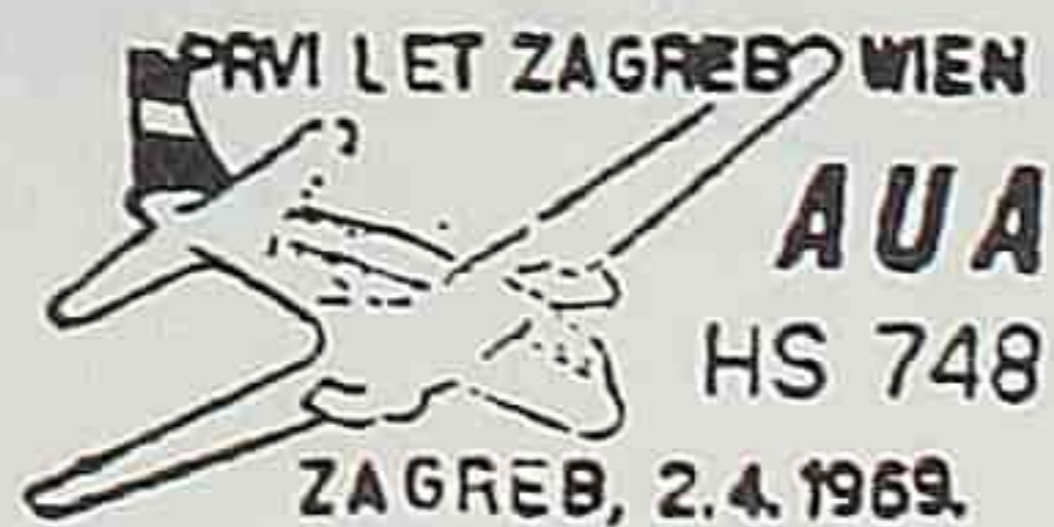
16/68

17/68

18/68

19/69

Primo volo (Az. 522)
ROMA - BELGRADO - BUCAREST
3 Aprile 1969

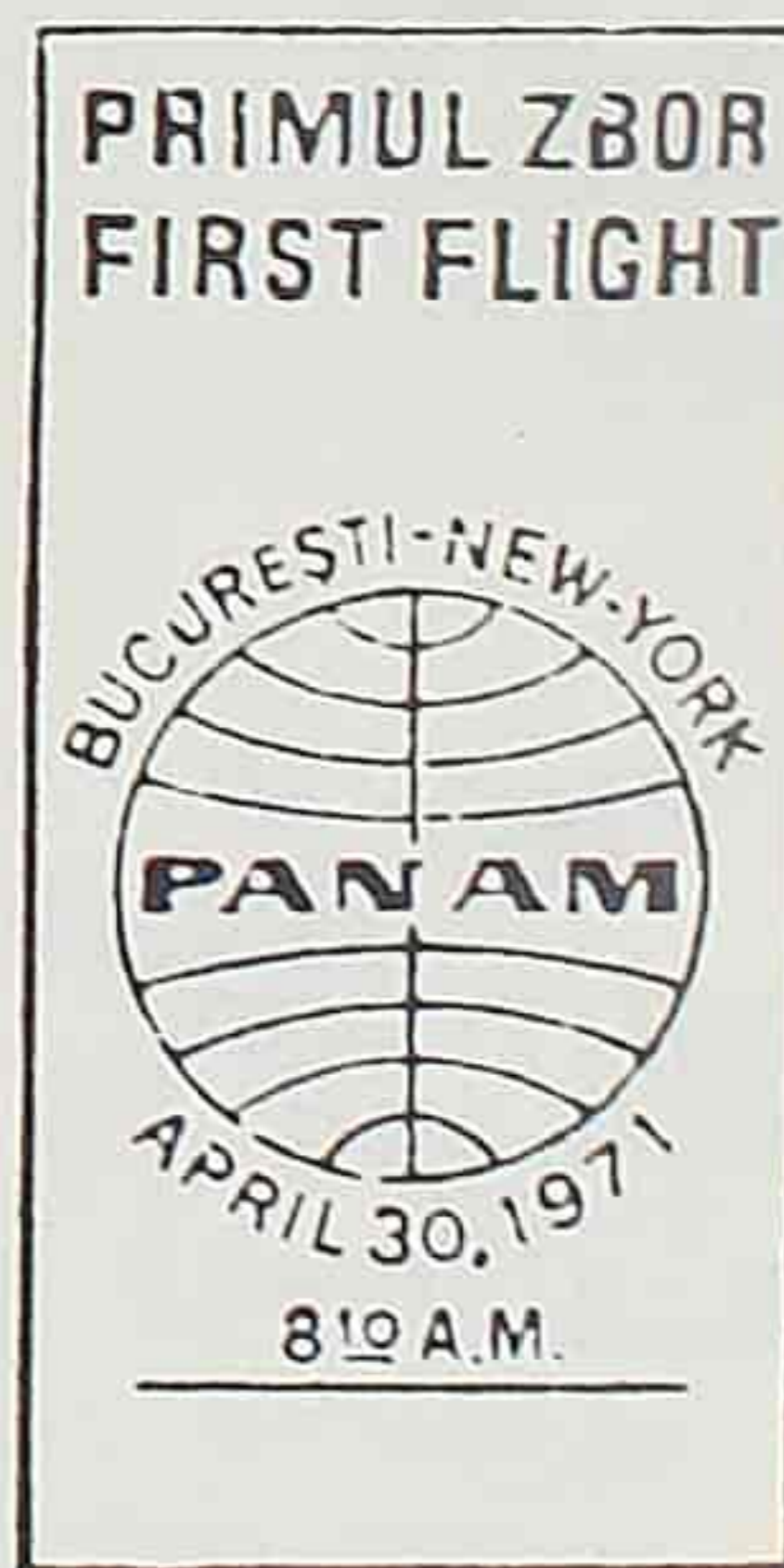
20/69

21/69

22/70

23/71

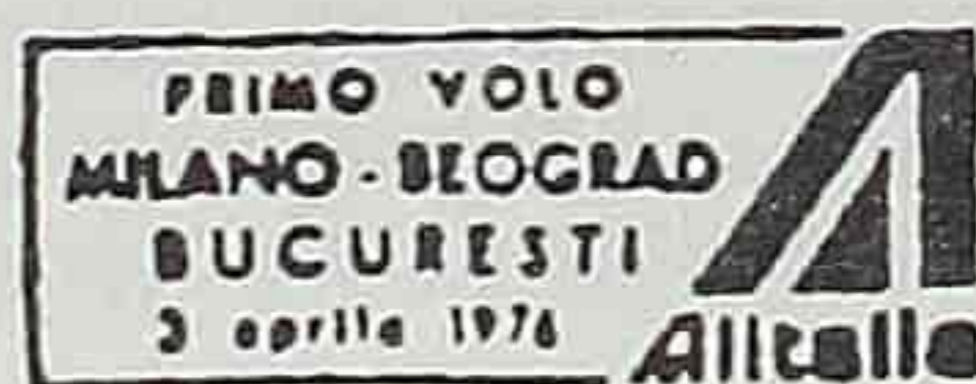
24/71

25/72

26/73

27/74

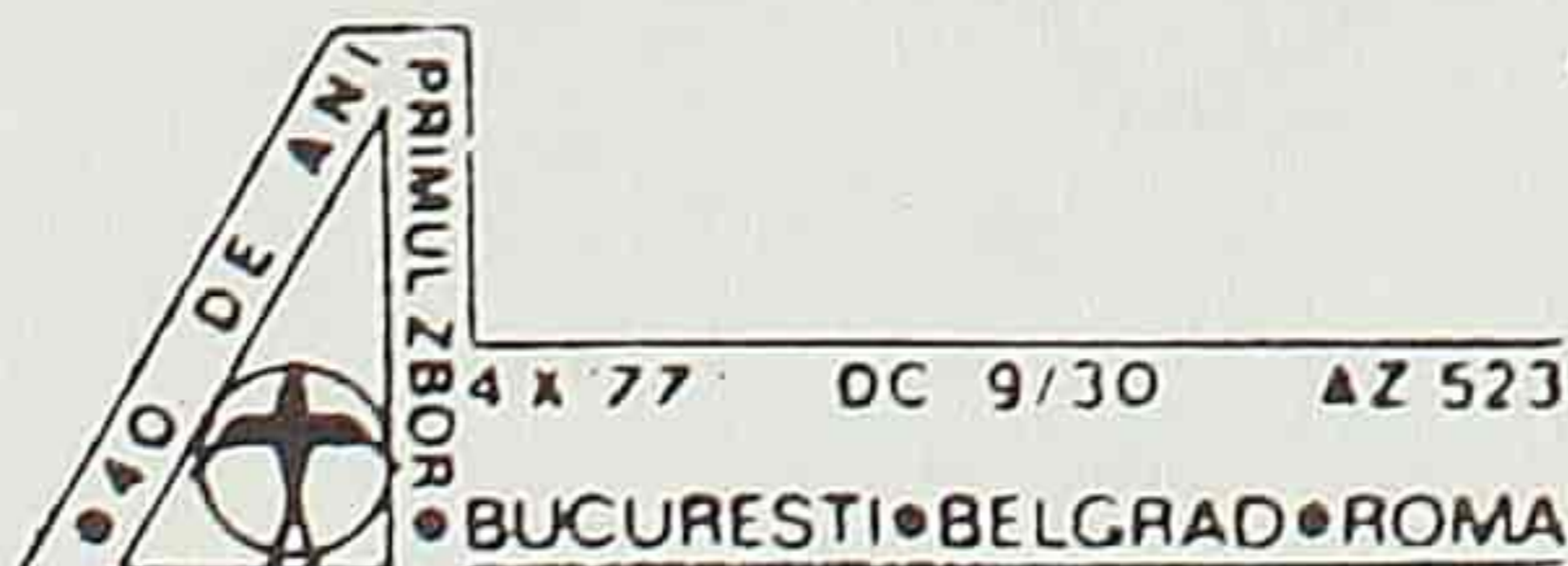
PRIMUL ZBOR

*	AH - 3235	*
B		A
U		L
C		G
U	D - 737	E
R	15.04.75	R
E		
S		
T		
I	- BELGRAD -	

28/75

29/77

30/77

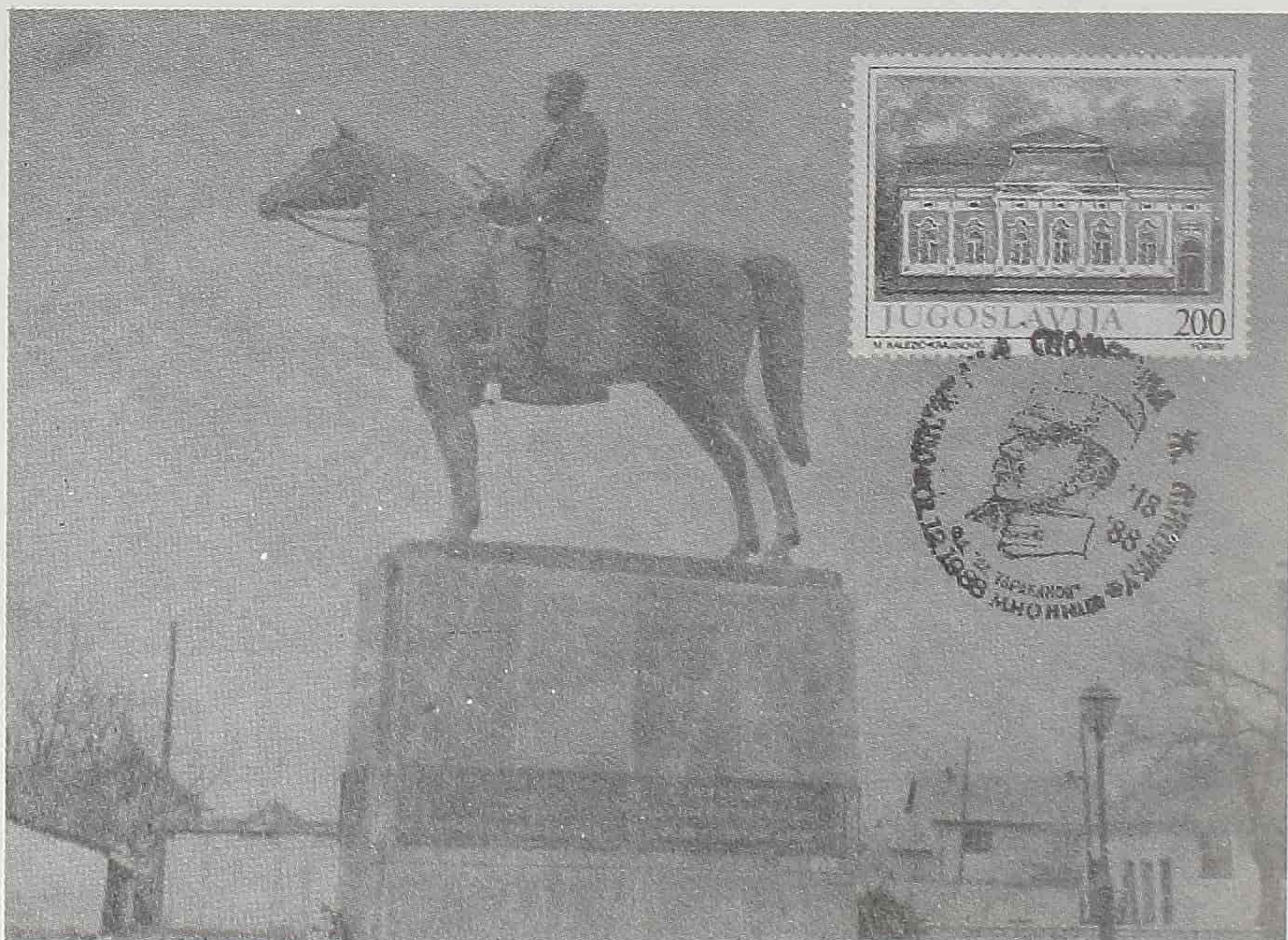
У јуну 1986. године покренут је „Ваљевски филателиста“, билтен друштва „Александар Тараканов“ који је петогодишњицу прославио појавом 41-ог броја. Билтен је намењен члановима друштва, обавештавајући их о актуелностима везаним за филателију. Дели се бесплатно.

Задњих неколико година друштво је обележило више значајних догађања: **Мионица** – Поводом откривања споменика војводи Живојину Мишићу и седамдесетогодишњице Југославије, наше друштво је издало разгледницу са фотосом споменика, рад познатог вајара Ота Лога „Војвода на коњу“ и припремило пригодни жиг са његовим ликом који је коришћен уз марку поводом седамдесет година Југославије (1. 12. 1988).

70 година КПЈ – Седамдесет година КПЈ обележено је максимум картом и пригодним жигом – Титов лик (15. 9. 1989).

Колубарска битка – Поводом седамдесетпет годишњице Колубарске битке коришћена је иста разгледница као у Мионици са одговарајућим пригодним жигом ваљевске поште (15. 12. 1989).

Стара ваљевска разгледница – Поводом стодвадесет година ваљевске гимназије у Народном музеју је отворена изложба под називом „Стара ваљевска разгледница“ коју су организовали наше друштво, ваљевска гимназија и Народни музеј Ваљева. Издат је репрезентативни каталог са пописом излагача и разгледница издатих до 1941. године са илустрацијама града и његове непосредне околине. Од наших чланова разгледнице су излагали: Стеван Новаковић, и Милош и Александар Табић. Поред Ваљева изложба је била у још неколико градова Србије. **Сеоба Срба** – Тристагодишњицу сеобе Срба друштво је обележило пригодним жигом 27. 7. 1990. (одговарајућа марка и разгледница, максимум карта).

Споменик песништву – 27. 10. 1990. године откривен је споменик Десанки Максимовић – „Десанки у част“, првој жени песникињи у Југославији којој је за живота подигнут споменик. Издата је разгледница са њеним ликом, а коришћен је пригодан жиг, такође са њеним ликом (17. 9. 1990).

Стеван Новаковић, Ваљево

ИЗЛОЖБА У ЗЕМУНУ

Филателистичка друштва „БАЊИЦА“ из Дома ЈНА Београд и „КОСМОС“ из Дома ЈНА Земун обавештавају да ће се у 1991. години обележити педесет година стварања ЈНА. Ова филателистичка друштва предузела су акцију обележавања јубилеја и на филателистичком плану:

1. Уз сагласност ССНО предложили смо код организације „ЈУГОМАРКА“ издавање серије марака, ФД коверата и пригодног жига на тему ЈНА;
2. Друштва „БАЊИЦА“ и „КОСМОС“ су планирала и отпочела са радом на организовању оценске филателистичке изложбе на југословенском нивоу. Тема изложбе: „ОСЛОБОДИЛАЧКИ РАТОВИ НА ТЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ И ЈНА“. Изложба би се организовала у галерији дома ЈНА, оријентационо у периоду октобар/новембар 1991. године.
3. Молимо и очекујемо помоћ око обележавања овог јубилеја од Југословенске ПТТ, ПТТ Србије, Поштанске штедионице, Филателистичког Савеза Југославије, СФС и других Саве-

Планинарско друштво „КАБЛАР“

Група филателиста који раде као секција при планинарском друштву „Каблар“ из Чачка, поводом пролећног дана планинара на теренима планине Овчар и Каблар, израдила је погодни планинарски жиг са мотивом Овчара са предајником I на Каблару који је коришћен 28. 4. 1990. на пошти у Чачку и то на разгледници са фотосом планинарског дома у Овчар бањи.

Јавите се ради сарадње на адресу: ПД „Каблар“, Чачак, Улица кнеза Милоша 11.

Д. Бојовић, Чачак

за, Југославике модерне, Музеја ЈНА, ЈВ и ПТТ, ЈАТ-а, Војне индустрије, Завода и института и других.

4. У припреми је израда правилника изложбе, обрасца пријаве и састава свих одбора и жирија изложбе.

Оваквим обавештавањем желимо да омогућимо заинтересованима да ову акцију обухвате у својим плановима активности ради учешћа на прослави овог јубилеја, као и због благовремене припреме изложбеног материјала.

За све информације обратити се на адресу: Филателистичко друштво „КОСМОС“, Дом ЈНА, Штросмајерова 3, 11082 Земун

Р. Недин, Београд

МАЛИ ОГЛАСИ

Једна реч 5,00 дин. за иностранство
0,50 ДМ или 0,25 \$ УСА

ЖЕЛЕ РАЗМЕНУ

Гончаров Максиму, Проспект Ленина
18 4, Ленингорск, 493910 СССР

Техедин Федор Александрович, Октјабарски Проспект 37/61, 180004 ПСКОБ, СССР

Безпрозваној Леонид, П.О. Боц 21,
346421 Новочериасек 21, СССР

Позновинскиј Андреј, П.О. Боц 37,
248601 КАЛУГА, СССР

Heiwz Pfeifer, Block 106-2-23, Halle-Neustadt, 4090 - DDR

Josefina R. Umali, 3378 Whitman Way,
SAN JOSE, CA 95132, USA

Tom Mc Coll, Box 3165, Hutchinson, KS
67504-3165, USA

С. Герасимов, Харков 310003, Пост ресторанте, СССР

Kazimierz Leszczynski, Ul. Wyspianskiego
15/28, 39400 Tarnobrzeg, Polska

ПРОДАЈА

АРГЕНТИНА, БРАЗИЛ, ИЗРАЕЛ и ЈАПАН
нудим по повољним ценама Б. Нушић,
Гаврила Принципа 20 11000 Београд

Продајем новитете као и старија издања
Аустралије, Океаније, УСА и Канаде и
других земаља. Б. Нушић, Гаврила
Принципа 20, 11000 БЕОГРАД

Kkupuјem i prodajem novitete istoka
20/50 puta. Baza nominalna.

M. Milanović, Vojvode Brane 28,
11000 Beograd, Tel. 011/403-233.

600 годишњица КОСОВСКОГ БОЈА

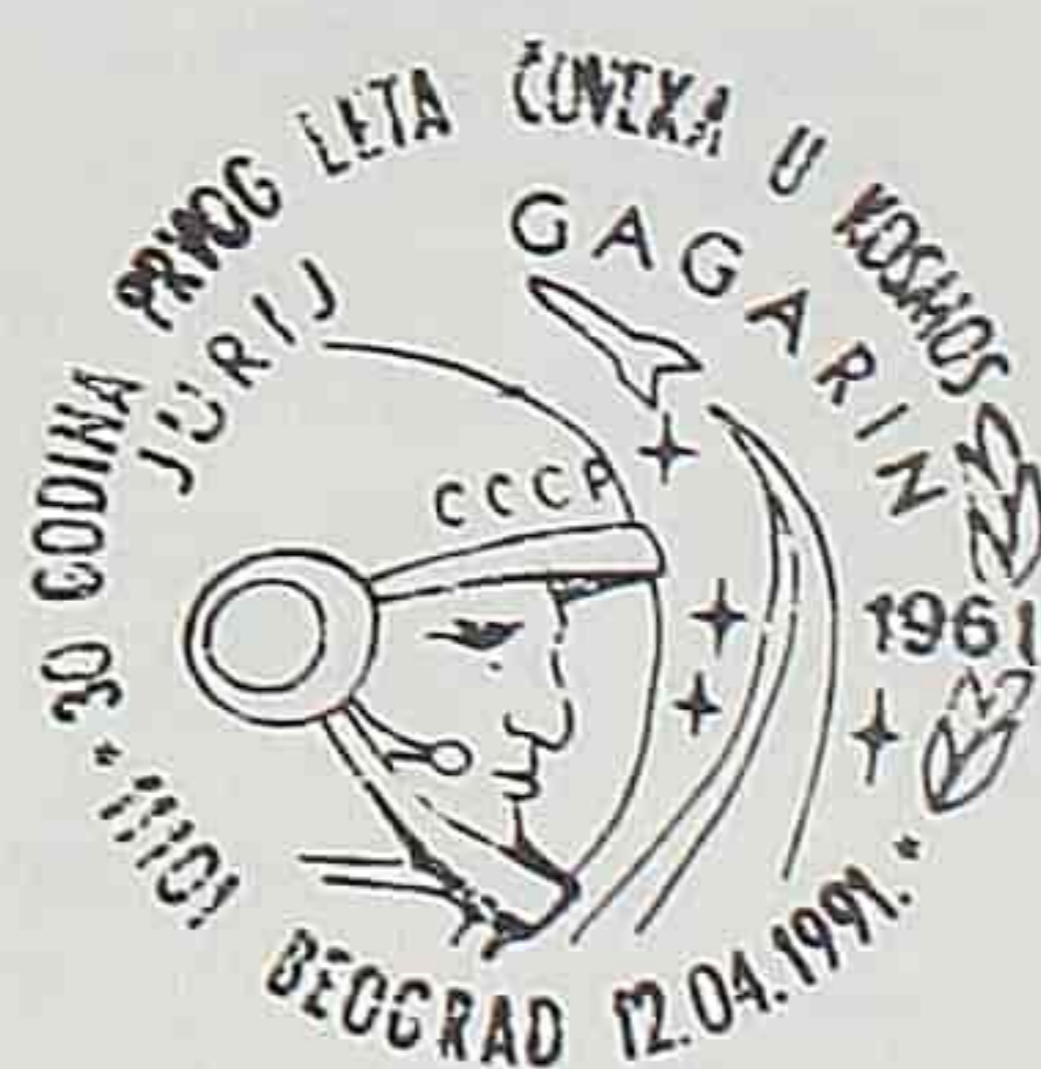
Придружујући се прослави 600-годишњице Косовског боја Друштво филателиста "НИШ" у Нишу обележило је овај датум 28.06.1989 године издавањем поштанског жига.

Жиг је био у употреби 28.06.1989 године код поште 18101 (Пошта 1).

Вишеслав Цветић
18000 НИШ

30 ГОДИНА ПРВОГ ЛЕТА ЧОВЕКА У КОСМОС

Друштво „Космос“ из Земуна издало је пригодни коверат а припремљен је одговарајући жиг (нацрт: Мирослав Недин).

СССР 1988 год. Комплет за 400 дин. Б. НУШИЋ, Гаврила Принципа 20, 11000 Београд.

Edmund Wojtala, Ul. Slowackiego 8a,
44230 Leszczyny, Polska

Иван Михајлов, Ул. Бригадирска 42,
64000 Димитровград, Булгариа

Constantin Burca, Bul. Nicolae Tefulescu
88, Blok 28, Ap. 14, 1100 Craiova-6, Ro-
mania

V. N. Hišnjak, Molodogvardejskaja 1,
3300024 Zaporozhije, SSSR

ДРУШТВЕНО ПРЕДУЗЕЋЕ
ЗА ПРОИЗВОДЊУ И ПРОМЕТ
ПОШТАНСКИХ МАРКА

ЈУГОМАРКА
СА ПОТПУНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

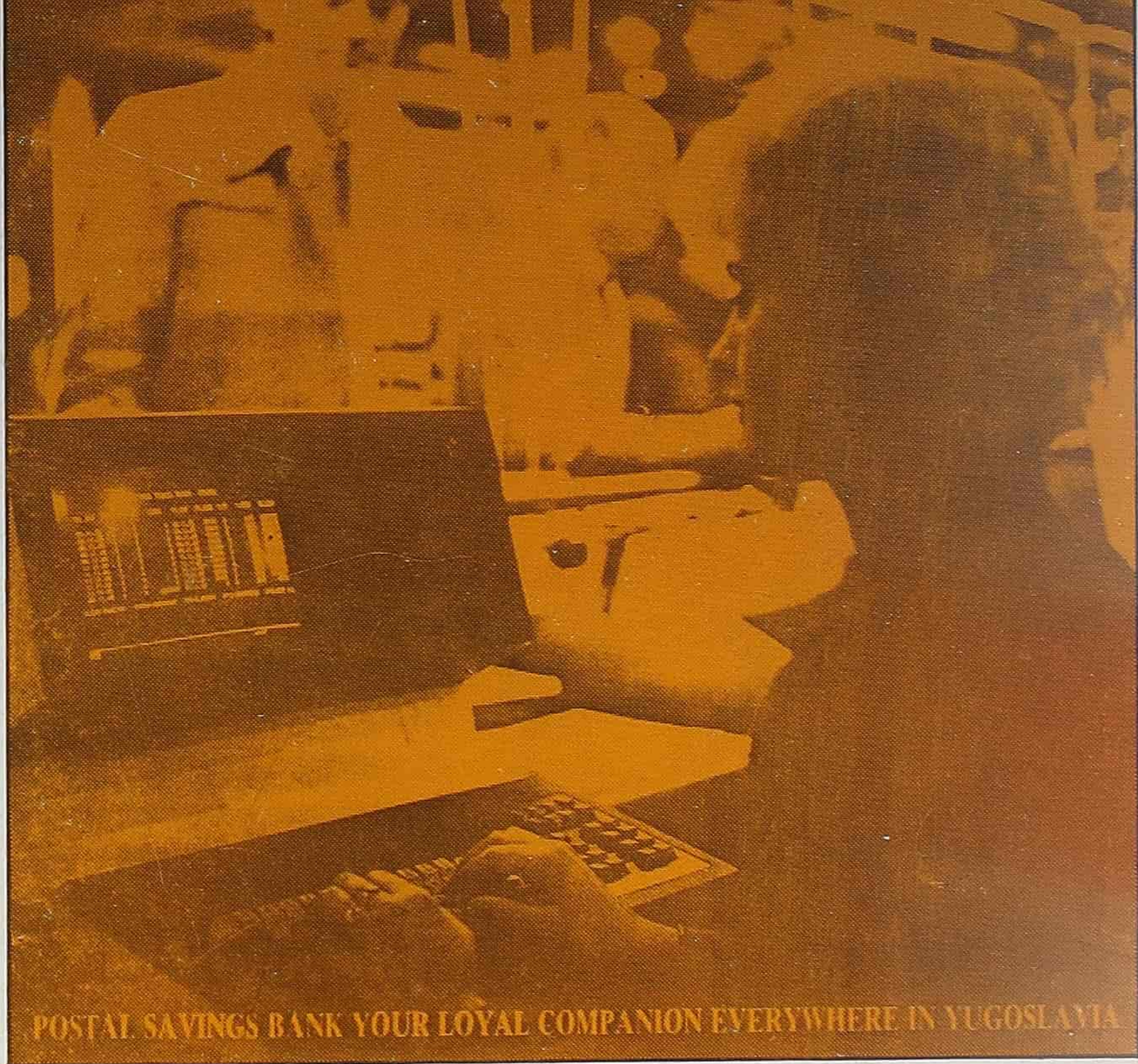
ПАЛМОТИЋЕВА 2 – БЕОГРАД
ПОШТ. ПРЕГР. 990
ТЕЛЕГРАМ – ЈУГОМАРКА
ЈУГОСЛАВИЈА
ТЕЛЕКС БР. 72929 YUMARYU
ФАКС 4443-219

ПРОГРАМ ИЗДАВАЊА ПРИГОДНИХ ПОШТАНСКИХ МАРКА У 1991. ГОДИНИ

Ред. бр.	Датум издања	Издање	Број мар.	Шалт. табак	Номинала	Приг. ков.	Макс. карта	Тираж
1.	31. I	Заштићене животињске врсте	4	20	23,50	1		160.000
2.	20. II	Флора	4	25	23,50	1		150.000
3.	4. III	125-годишњица Југославенске академије знаности и умјетности	1	25	2,00	1		140.000
4.	20. III	200-годишњица смрти В. А. Моцарта	1	25	6,50	1	1	170.000
5.	1. IV	100-годишњица првог човековог лета	2	8	16,50	1	2	185.000
6.	24. IV	Освајање врха Лотсе на Хималајима	1	25	6,50	1		150.000
7.	6. V	Европа ЦЕПТ	2	9	16,50	1		290.000
8.	10. V	Светионици Јадрана и Дунава	6+6	кар-нет	60,00	4		200.000×12
9.	10. V	700-годишњица Фрањевачког самостана на Трсату	1	25	2,00	1		140.000
10.	15. V	Заседање Заједнице подунавских регија – Београд '91	2+ блок	8	31,50	2	2	190.000 160.000
11.	VI	Отварање тунела кроз Караванке	2	25	8,50	1		150.000
12.	15. VI	100-годишњица кошаркашког спорта	2	8	16,50	1		170.000
13.	4. VII	50-годишњица устанка народа Југославије и 50-годишњица стварања ЈНА	2	25	8,50	1		140.000
14.	5. VII	100-годишњица рођења Тина Ујевића	1	25	2,00	1		140.000
15.	18. VII	400-годишњица смрти Јакоба Галуса	1	25	6,50	1		150.000
16.	12. IX	200-годишњица гимназије у Сремским Карловцима	1	25	2,00	1		140.000
17.	24. IX	Европска заштита природе	2	9	16,50	1		160.000
18.	28. IX	600-годишњица Суботице	1	25	2,00	1		145.000
19.	2. X	Радост Европе	2	9	16,50	1		160.000
20.	31. X	Дан марке	1	25	2,00	1		150.000
21.	28. XI	Уметност	4	25	23,50	2		150.000
22.	12. XII	Музејски експонати	4	25	23,50	2		150.000
			53 марке и 1 блок		291,50			

- Редовне поштанске марке штампаће се према потреби.
- У току реализације Програма могуће су и измене и допуне.
- Номинале у Програму су подложне променама и зависе од тарифе за поштанске услуге прве стопе тежине писма и дописнице за земљу и иностранство.

КУПУЈЕМ ТАКСЕНЕ МАРКЕ, ТАКСИРАНА ДОКУМЕНТА, НАЛЕПНИЦЕ, ЕТИКЕТЕ И СТАРЕ АРХИВЕ
МИОДРАГ МРЂА, инг., 11090 БЕОГРАД, Раковица, Рујица 9. Телефон:
011/584-826

POSTAL SAVINGS BANK YOUR LOYAL COMPANION EVERYWHERE IN YUGOSLAVIA

Welcome to Yugoslavia! That is the message sent to you by the Yugoslav Postal Savings Bank and the employees of 4,000 post offices evenly distributed throughout Yugoslavia.

The Yugoslav Postal Savings Bank carries out the following international money transactions: on the basis of 36 bilateral agreements with postal unions on 5 continents:

- saving-bank deposits of the Deutsche Bundespost Postsparkasse and Oesterreichisches Postsparkasse are valid documents for drawing money in ALL post offices in Yugoslavia;
- Eurocheques and postal guarantee cheques (V-14) can also be cashed in all post offices in Yugoslavia, on a free of charge basis;
- throughout the country in the post offices are open exchange offices in which all kinds of bank and travellers cheques and convertible currencies are changed;
- within 24 hours money orders from abroad reach any address in Yugoslavia if sent by international cable money order;
- international telex money orders are also a safe fast and farless expensive way of sending money than international cable money orders;
- by international postal order the money from abroad reaches any address in Yugoslavia within 5 to 7 days;
- persons employed in the United Kingdom, Sweden, Norway and Denmark when sending money orders to Yugoslavia, may use the Service Postal Cheques to Order (V-13), for which SUMS ARE NOT LIMITED.

POŠTANSKA ŠTEDIONICA